

Hirdetmény.

A pesti hazai első takarékpénztár-egyesület évi rendes közgyűlése

1879-ik évi febr. hó 27-ik napján délutáni 4 órakor fog megtartatni, Budapesten az egyesület hivatalos helyiségében (egyetem-utca 2. sz.).

Tárgyai:

1. Igazgatósági, és
2. Felügyelő bizottsági jelentés az 1878. évi üzleteredményről.
3. A mérleg és a tiszta jövedelem iránti határozathozatal az alapszabályok 20. §-a értelmében.
4. Tíz igazgatónak három évre leendő megválasztása.
5. Igazgatósági előterjesztések.

5148

Mely közgyűlésre a t. részvényesek azon figyelemzetéssel hivatnak meg, hogy az alapszabályok 16. §-a értelmében szavazati jogát csak személyesen megjelenő oly részvényes gyakorolhatja, kinek részvénye 1878. év utolsó napjáig nevére átiratott és a közgyűlést megelőző nap déli 12 órájáig az egyesület főpénztáránál szelvényeivel együtt letétetik.

Kelt Budapesten, 1879. február 6-án.

(Utánnomat nem díjazatik)

Az igazgatóság.

Minden sorsjegy biztosan huzatik!

A csász. királyi osztrák

1839-ki állam-sorsjegyek

legutolsó számhuzása 1879. márczius 1-én,

melyek mindegyike nyereseménnyel huzatik ki.

Az összyeremény összege meghaladja a 9 millió forintot, s vannak köztük 300,000 frtos, 75,000 frtos, 30,000 frtos, 20,000 frtos stb. nyeresmények.

Egy ily huzás, melyen mindegyik sorsjegy okvetlen nyereseménnyel huzatik ki, egy oly unicum, melyben résztvenni senki el ne mulassza. Hogy ennél fogva bárkinek is lehetővé tegyük egy ily sorsjegy a lehető legkönyvebb uton való megszerzését, mi azokat az alább jeggzett jutányos áron eladjuk.

Ötöd 1839-iki államsorsjegyek.

1 fél ötöd	85 frt	1 fél ötöd kül. kis nyere.	45 frt
1 negyed	45	1 negyed	25
1 tízed	20	1 tízed	12
1 huszad	12	1 huszad	7 frt 50 kr.

Több mint 9 milliónyi összes nyereseménnyel. Főnyerő 315,000 frt!

A MERCUR kiadóhivatalának Budapesti bank- és váltóüzlete
Politzer S. Dorottya-utca 12. szám.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt: egész évre ... 12 frt, fél évre ... 6 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre ... 8 frt, fél évre ... 4 *
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre ... 6 frt, fél évre ... 3 *

8-dik szám. 1879. BUDAPEST, FEBRUÁR 23. XXVI. évfolyam.

Rendkívüli közös

nemzeti sorsjáték

állami jótékonyági sorsjegyek

a mozgósítottak családjai javára.

7172 nyeresemény 226.200 frt értékben.

Huzás már márczius 6-án.

Csak 2 frt egy eredeti sorsjegy. 10 drbra 1 sorsjegy ingyen.

A kettő együtt csak 6 1/2 forint.

BÉCS, Wollzeile 13. MERCUR BÉCS, Wollzeile 13.

RAVISSANTE

szepesség-fűszere

szepesség-fűszere

szepesség-fűszere

A Franklin-Társulat újabb kiadványai a serdülő leánykor számára.

- Cox György. A mythologia kézikönyve.** Ford. és a finn mythológiával bővítette dr. Simonyi Zsigmond. Angol vászonba kötve 2 frt.
- Görög regék.** Fordította Komáromy Lajos. Vászonba kötve 2 frt 80 kr.
- Helm Clementina. Futri Kata.** Olvasmány fiatal leányok számára. Magyarította Emilia. Kötve 1 frt 20 kr.
- Jókai Mór. A magyar nemzet története.** Regényes rajzokban. XV Geiger-féle kép., 3-ik kiadás 2 frt. Vászonba kötve 3 frt.
- Kron Klára. Az élet iskolájában.** Elbeszélés levelekben. Ford. Kozma-Gesztesy Etelka. Vászonba kötve 1 frt 50 kr.
- Schatter Gyula. Nélkülözhetlen ismeretek könyve leányok számára.** Az ötödik német kiadás szerint, s a hazai viszonyokhoz alkalmazottan átdolgozta Toldy László.
1. kötet: Földrajz. 1 frt.
  2. kötet: Világtörténelem. Hitregotan. 1 frt.
  3. kötet: Természettud. Embertan. Természet-tan. 1 frt.
  4. kötet: Számítan. Német nyelvtan. Irodalom. Műtörténet. 1 frt.
- A négy kötet egy csinos vászonkötésben 5 frt.
- Toldy László dr. Magyar szent Erzsébet élete.** Képekkel. 80 kr. Kötve 1 frt, diszkidás kötve 5 frt.
- Vachott Sándorné. A magyar nemzet története** röviden előadva, olvasmányul s tanodai használatra fiatal leánykák számára 1 frt.
- Wildermuth Ottó. Regék és elbeszélések az ifjúság számára.** Négy képpel. Második kiadás. Kötve 2 frt.
- Wohl Stefanie. Regék.** Második bővített kiadás. Képekkel. Kemény kötésben 2 frt. Diszkidásban 3 frt.

Hajfonatokat

tiszta, valódi emberhajból 50 cm. hosszúk a következé kámulatos olcsó árakon: 2 frt 1/2, 3 frt, 4 egész 5 frt, a legpompásabbakat, ajánl egyedül és kizárólag az I. budapesti hajmunka gyár.

Löwenbein J.

Budapest, VII., kismező-utca 30. sz.

Vidéki megrendelések pontos és lelkiszeretően, utánvét mellett, beküldött hajminta szerint 4818

PILEPSIE

(nehézkör) levél után gyógyítatik dr. Kilián külföldi orvos által Drezdában, Neustadt.

Eddig több mint 11,000 eset gyógykezelve. 4925

A mit leányok és asszonyok ohajtanak.

1. elegans legyező.
1. hosszú illó öv.
1. uszályhordó selyemből.
1. pár pompás korall fülbevaló.
1. csinos mellűt hozza.
1. szép szív alakú medallion.
1. pár piros sel em herisnyakötő
1. finom valódi ibolya-parfüm
1. teljes, zsebben elerő varró-készlet.

Mind együtt vére 3 frt 60 kr. A francia raktárban. Bécs, Praterstrasse 16.

Ezen megjelent s kapható **Kilián Frigyes** magy. k. egyetemi könyvtárusnál, Budapesten váci utca a Drasche-féle házban:

MAGYARORSZÁG PÓK-FAUNÁJA.

A kir. magy. természettud. társ. megbízásából írta **HERMAN OTTO.**

III. kötet. 5166 Leiró rész. Ára 7 forint 20 krajczár.

Ezen harmadik kötettel a kitünő munka be van fejezve. A teljes munkának ára 12 frt 80 kr.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható:

IPAROS-GAZDAK KÖNYVE.

Az iparos-gazda családok számára.

RAJZOKKAL ELLÁTVA.

Írta **KUBINYI LAJOS.**

Ára füzve 70 kr.

ZERKOVITZ SZIDONIA.

A magyar irodalom története költészet nélkül.

Ára füzve 1 frt 80 kr.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható:

A magyar büntető-törvény magyarázata.

Írta **Dr. Schnierer Aladár,** egyetemi tanár.

Első füzet. Ára füzve 60 kr. Második füzet. Ára füzve 80 kr.

Jelen munka 30 ivnyi terjedelemben fog megjelenni.

Ca. és kir. szabadalm. a maga nemében egyetlen hatású

patkány- és egér-irtó szer.

Egy bádog-doboz 4 a 1 frt 6 doboz 3 frt o. é.

Számos megrendelést vár:

REISS B., 5063 nagy kir. szabadl. vegyszerek gyára Budapest, király-utca 47. I. em.

Egy fiatal ember, tanult lakatos, ki mint gép-mintázó különböz nagy telepeken dolgozott, s legképe s modorony és gépépítésben otthonos — alkalmazást keres egy modorony-javító-műhelyben mint üzletvezető, vagy egyéb telepen mint gépész a fűtők és gépek zek felügyelése e. A legjobb bizonyítványok rendelkezésre állnak. Ajánlatok A. Z. 21 alatt Mosse Radolfhoz, Chemnitzbe, in ésen-dök. 51:5

Magyar KERTÉSZKÖNYV.

A belterjes (intensiv) kertgazdászati foglalatja, utmutató kalauz

a konyhakertészet, gyümölcsészet, magtermelés, mangemesítés, honosítás és virágos kert hasznónali mivelsére.

A kertészet minden rendű ügybarátinak, legkivált pedig kisebb földbirtokosok használatára.

Írta **FARKAS MIHÁLY.**

(Számos a szöveg közé nyomott metszetekkel.)

Ára füzve 2 frt o. é.

Szerző jelen művében éveken át gyűjtött tapasztalatainak, tekintettel hazánk társadalmi úgy mint éghajlati viszonyaira, legkivált a kisebb földbirtokos osztály jól fölfogott anyagi érdekeit tartotta szem előtt, s mint ilyen a honi kertészkedő közönség figyelmét méltán kideremeli.

ZSEDÉNYI EDE.

(1802—1879.)

A KÉPVESELŐHÁZNAK halottja van, legidősb s legtiszteltebb tagjai egyike, Zsedényi Ede, huzamosb gyöngéledés s pár heti súlyos betegség után e hó 20-án d. e. 1/2 10 órakor élete 77-ik évében elhunyt. A ház, a mint e hirt vette, 11 órákor azonnal felfüggesztette tanácskozáását, ezzel akarván az első perczen mindjárt kifejezést adni méltó fájdalomnak.

Méltó fájdalomnak, valóban; mert az elhunytban közéletünknek egy igen régi, tehetségeinél, jelleménél, tevékenységénél, önzetlenségénél fogva egyaránt, állandóan tisztelt alakja lépett le az élet színpadáról.

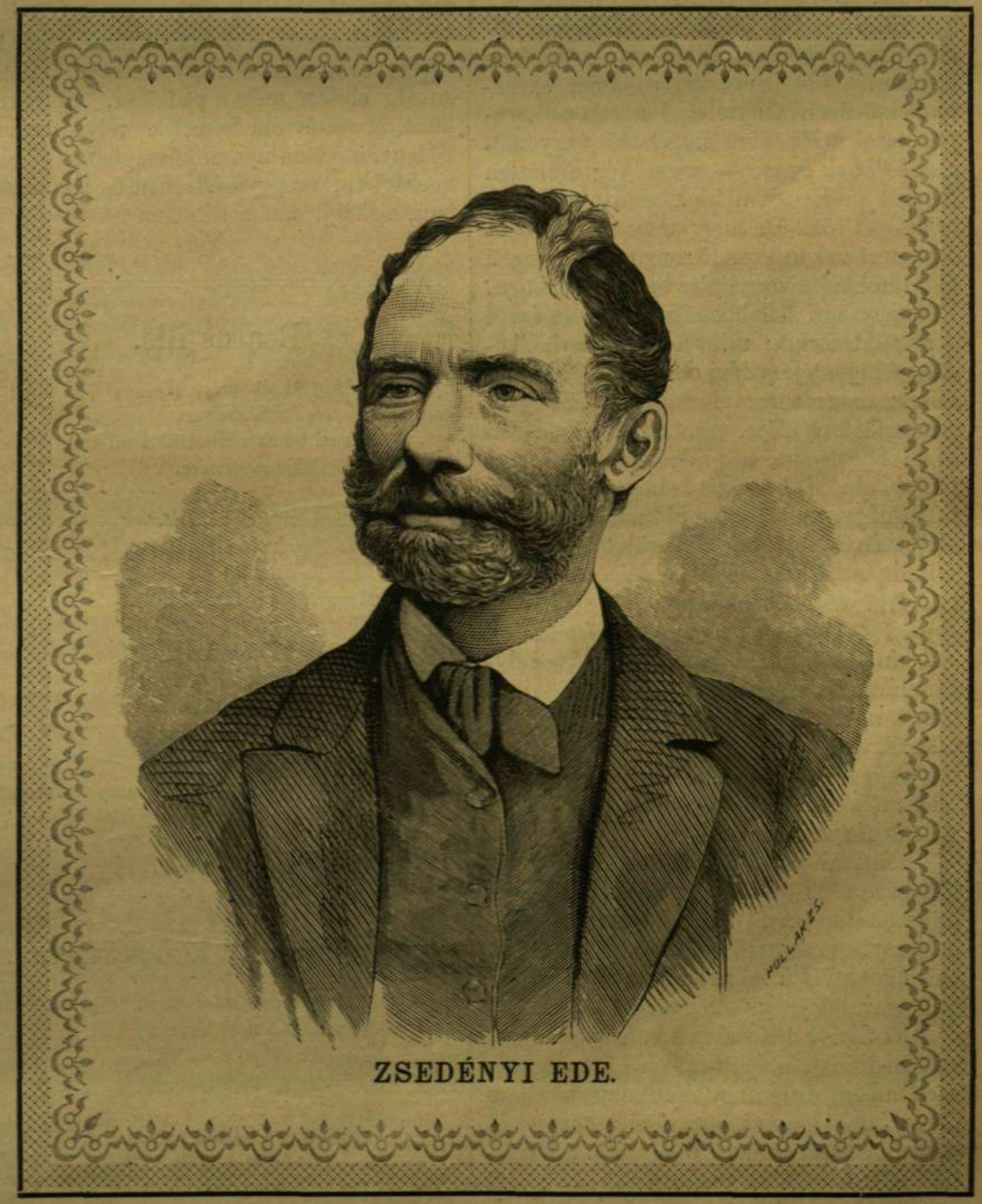
Zsedényi Ede, Szepesmegye nagyhirű konzervatív követe a pozsonyi rendi országgyűléseken, Deák Ferenc barátja és pártfele az 1865 ótai képviselőházakban, a szabadelvű párt nagy tehetségű tagja s a pénzügyekben tekintély és a pénzügyi bizottság elnöke az utóbbi országgyűléseken, a takarékoság elvének nagy hirdetője szóval és tettel, a mocskotalan jellemű ember és hazafi minden téren s léte minden szakában: csakugyan méltó volt a tiszteletre, mely életében környezé s a fájdalomra, mely ravatala fölött nyilatkozik.

S e fájdalom benyomása alatt annál kevésbbé vállalkozunk arra, hogy léte és közpályája részletes és kimerítő képét adjuk, — mert erre már életében is volt alkalmunk. Lapunkban néhány évvel ezelőtt * adtuk arcképét és életrajzát, melyhez tőle magától nyertük akkor az adatokat; s csak a múlt évben, országgyűlési képeink során ismételve emlékeztünk róla. Utasítjuk olvasóinkat e közleményekre, s itt csak néhány vázlatos vonást állítunk össze az elhunyt jellemképéből.

Zsedényi (családi nevén Pfannschmied) Ede evangélikus szülőktől, Löcsén a Szepességben született; és szepesi s evangélikus jellegét soha sem tagadta meg. Szülő megyéjét, illetőleg annak egyik kerületét képviselte az 1833-ki ország-

gyűlés óta minden országgyűlésen; e megyében töltötte, hivatali s közügyektől szabad napjait és heteit mindig; s léte végeig legállandóbb alakja maradt a Kárpát-bérczektől örzött fennsík, a tátrafüredi fűrdő és hegyi táj, a bérczi tók és fenyesek vadregényes vidékének, hol mindenki ismerte s atyjául tekintette a ne-

mes szívű, kedélyben örök ifju, testben edzett és kitartó veteránt. Megyéje érdekeit soha nem felelte a haza érdekei mellett, s azokkal mindig tudta egyeztetni és Szepes méltán nézett mint érdekei öre s mint büszkeségére és szemefényére reá. Egyházának ép oly hű fia, s egyik legerősebb oszlopa volt mindig. Szelleme

ZSEDÉNYI EDE.

* 1875. évi 43 sz.

annak emlein izmosodott: kizárólag protestáns intézetekben tanulva — csupán a jogot a pozsonyi kir. akadémián — élete végeig meg volt győződve, hogy a protestáns tanrendszer és iskolák a legjobbak a világon, vagy legalább hazánkban. E meggyőződésben őrizte és védte a protestáns egyházi autonómia mellett az iskolai autonómiát is s abból, egy vonás kevés, annyit sem volt hajlandó földadni vagy az állam kezébe átadni. Életének egyik elvülhetetlen fényű emléke s egyik forduló pontja egyszersmind, az 1859-diki patens által megtagadott protestáns autonómia védelme s érette vívott szívós küzdelem, mely őt magát is a börtönre át vezette a diadalra. S ez, Zsedényire nézve annál többet jelent, mert ő nyugalmazzott udvari tanácsos volt, a ki először címétől, rangjától és nyugdíjától fosztatott meg s úgy íteltetett börtönre. Hazánkban — könnyen megfogható okokból — régebb és újabb szokás volt a katolikus és a konzervatív irányokat s velleitásokat azonosítani, de Zsedényi mint konzervatív sem tagadta meg protestánságát s mikor a kettő nem fért össze, a konzervatívot és az udvari embert áldozta fel a protestánsnak; s az anyagi érdekek iránt különös érzéssel bírta, a pénz és vagyont kétségkívül szerető, a saját személyét illetőleg fukarságig takarékos ember: ezt a tekintet is habozás nélkül feláldozta vallásos meggyőződésének.

Különben ő a vagyont nem magának gyűjtötte; frugális élete, szigorú spártai jelleme, nagyon keveset kívánt nemcsak a sybarita élvezetből, de még a kényelem közönséges követelményeiből sem; tulságig egyszerű és költségtelen ruhában, szegényes külsővel, fénytelen háttartással szaporította évről évre növekedő vagyonát. Családjának sem, — mert végig nőtlenn maradt s egyes utódok nem vártak dús örökséget tőle. De hogy nem volt a pénzt a pénzért vakon szerető zsugori, nagyszerű áldozatokkal bizonyította be már életében. Nem egyszer fellobbanással, hanem évről évre rendszerint; mint a tisztai enyházkelet felügyelője (világi elnöke) előbb, majd mint a magyarországi evang. egyház egyetemes főfelügyelője, minden évi gyűlésen azzal fejezte be, a protestáns érdekekért buzgó elnöki beszédét, hogy most két, majd négy, most tíz, majd husz ezer forint alapítványt tett le, a kerület asztalára, mindig az egyház és iskola azon idő szerint legégetőbb szükségének egyhítésére vagy fedezésére szánva; papi és tanítói gyámintézeteknek, szegény tanítók segélypénztárának, egyes közép vagy felső tanintézeteknek, szegény egyházaknak stb. Böles takarékosággal, a közügy számára gyűjtött vagyont; s hiszszük, hogy végrendelete méltóan fogja megkoronázni eddigi, már is fényes áldozatai sorát.

Politikai pályája változatos volt, két fő részre oszló; de lényegében nem ellentétes s önmagával nem következetlen. A pozsonyi országgyűlések fényes tehetségű, éles dialektikájú szónoka, ki a társaságban mint gavallér és előtánczos örvendett közkedveltségnek s a szószéken a szabadelvű reform-iránnyal szemben konzervatív szemlében hirdette a régi magyar alkotmány tanait, annyi észszel s a meggyőződés oly őszinteségével, hogy töle a becslést ellenfelei sem tagadták meg, sőt rokonszenveket sem, — midőn később ud-

vari hivatalt vállalt, mindenki tudta, hogy nem a szabadelvűek padjairól adta el magát, hanem meggyőződéseit követte. 1848 s a mi azután következett, őt is igen sokból kiábrándította; s az 1859-diki patens befejezte rajta a térítés munkáját. Ugy hogy mikor 1860-ban a konzervatív államférfiak vették át az alkotmányhoz (akkor ugy gondolták: a régi magyar alkotmányhoz) visszatérés áthidalásának a földadatát, Zsedényi Ede nem akart részt venni ebben a munkában, megvált régi elvtársaitól, s határozottan és tartalék nélkül Deák Ferenczhez csatlakozott. Oldalánál maradt 1865—6-ban is, mikor Majláth, Sennyey, Apponyi és Bartal még egy utolsó kísérletet tettek az „opportunitás” politikájával; s mint a Deákpart rendületlenül hű tagja érte meg az alkotmány helyreállításának örömét 1867-ben. Azóta folyvást e párt kebelében maradt, s a volt balközéppel való egyesülésre ő is a szabadelvű pártba lépett be. Volt elég panasza a kormányzat ellen, kivált pénzügyi aggályai; mameluk soha sem volt s a pazarlás és könnyelmű gazdálkodás ellen óva intett mindig: milliókban és garasokban tudott s akart gazdálkodni; a vén „Sparmeister” meg is unták, ki is nevétek néha; de ő azért nem tágitott s vajha meghallgatták volna!

Most végre tágitott ő is. Utoljára a pénzügyi bizottság elnöki székén láttuk, a mostani költségvetés tárgyalásakor. Testben, lélekben megtörve, megaggva — de buzgólkodva még a takarékosság s munkásság elveiről.

Elhallgatott. S szavát nem emeli fel többé, óva, intve! Legyen neve, emléke, sokáig eleven még a padokon, melyekről közel ötven év óta hangzik érlelyes szava! S legyen példa a munkásságban, takarékoságban, meggyőződésben és hazafiságban, sokáig, nemzedékeken át.

— á — r —

Beatus ille.

Boldog, ki elvonulva él
A békés ősi tűzhelyen
S bort, bűzát s mindent a mi kell
Apái földje megterem.

Mellette nyájas házi nő,
Mosolygó kedves kis család,
És néha-néha ajtaját
Megnyitja egy-két jó barát.

Ki dőre ifju álmait
Felejtí könnyen és korán,
S keserűség nélkül nevet
A nagyravágás mámorán,

Tavasza múltán boldogan
Köszönti a termő nyarat
S feje mint a gyümölcsös ág
Meghajlik az áldás alatt.

Nő az alkony kétes árnya..

Nő az alkony kétes árnya,
Elnémult a napi lármá;
Leéltük hát újra a májt,
Vívódásit, fúradalmát.

Kint ülök a folyam parton,
Fejemet kezemre hajtom,
Fehér holdfény rezg a vízen...
Játékát merengve nézem.

Semmi nesz, a táj oly néma,
Csak elvéte hallszik néha
Egy-egy lassu loccsanás,
A Partot ért hab loccsanása.

Majd a szél is elesitlván
Alig-alig kél a hullám,
S dagadozva omlik lágyan
A széles, mély folyamágyban.

Mély folyamágy telt hulláma
Mind megannyi puha párna
Lágy kezektől egyengetve...
Mintha nekem volna vetve.

Vargha Gyula.

Mint haragos szélvész...

Mint haragos szélvész, mely szakgatva láncazt
Komoran hagyja el börtöne tornácát,
S jajgatva, nevetve, tüzkigyóit szórva
Felkavart örvényit az egekre szórja:
Ilyen a sors dühe, mely szívünkre támad,
Nyomain pusztulás, tört kebel és bánat.

És mégis az ember, — bár fizesse drágán, —
Szeret vándorolni a lét pusztóságán,
S míg előtte messze egy kis remény zöldül,
Nem kívánczik ki a tövis-erdőből!...
Ma átkozsa sorsát, mert vesszeje verte,
Holnap mosolyától mindent elfejtve.

S bár ritkán mosolyg ránk az öröm gyöngédén:
Hosszú bűt feledtet egy kis percznyi éden!...
A zuhatag ámbár zuzva hull a mélybe
S szertehull a sziklán habszilánkra tépve;
A magasba fortyant ködszerű vízpárában
Diadalt hirdetve csillog a szivárvány.

A kiállott vésznek öröme, s a remény
Igy fakaszt szivárványt bánatunk fellegén;
S míg szemünk elég ép látni annak fényét:
Addig elkerüljük a kétség örvényét;
Addig a bűbánat habja el nem temet!...
Életkedv, ne is hagyj soha el engemet!

Lukács Ödön.

A ki örökké bujdosott.

Igaz történet.

Közlő: **Eötvös Károly.**

(Folytatás.)

A francziák orosz paraszt ruhában voltak, mindamellett csakhamar elárulták, hogy ők nem oroszok. A hajónak éktelen bűzét és piszkosságát nehezen tűrvén, mindjárt a második napon engedelmet kértek a kalmuktól, hogy a hajó egy részét kitisztíthassák. A kalmuk elbámult a kérelemre s aztán elnevette magát.

— De én nem adok ám azért nektek egy kopeket sem, — mondá a francziáknak.

A francziák nem is kértek fizetést, hanem neki álltak a dohány és bagaria kötegeknek, azokat félrerakták s aztán vízzel és csutak al elkezdtek a hajónak oldalát és fenekét felszúrolni s róla az esztendő piszkot, halpikkelyt, juhbelet, enyvszerű állati hulladékokat s egyéb bűzös és ragadós anyagokat letisztogatni. Mind a gazda, mind a kalmuk személyzet folytonos gúnynyal és kacagással kísérte a francziák fáradozását. Felette mulatságos dolognak tetszett előttük, hogy egy egész csapat orosz paraszt ne gyönyörködjék a bűzben és piszkokban s azt másnak hajóján fizetés nélkül, ingyen törekedjék eltávolítani s még csak vutkit és erjedt lötejet se igyék hozzá. A hajón levő egyéb személyzet még csak a kezét sem mozdította meg, hogy a francziáknak segítsen.

Végre a hajó s különösen a francziák fekhelye annyira-mennyire tiszta volt s akkor a kalmuk azt mondá Monteauknak orosz nyelven:

— Ti nem vagytok oroszok, miféle nemzetiséghez tartoztok?

— Mi bizony gazda, felelt Monteau, nem egészen vagyunk oroszok, de azért félig sem vagyunk chinaiak, megfizzettük fejünként a két rubelt s most már egészen is oroszok lehetünk Czarciezinig.

A kalmuk semmit sem szolt, csak a pipájából eresztett nagy füstöt. Hanem azért másnap megint csak rátért a kérdésre.

— Ti nem is voltatok, nem is lesztok oroszok soha sem, németek se vagytok, mert ha németek volnátok, akkor nekem nem fizetnétek két rubelt, hanem mennétek gyalog, vagy a magatok hajóján. Ti bizonyosan valami kémek vagytok.

Monteauknak szeget ütött a fejében e furcsa gyanu.

— Aztán mi közöd van ehhez neked gazda? kérdé Monteau.

— Nekem bizony semmi közöm, hanem ha Dubovkában vagy Czarciezinban a vámos kérdeznit találja tőlem, hogy ti kik vagytok és mit hoztok Nizsny-Novgorodból, mégis csak szeretném tudni, mit feleltek én a vámos kérdésére.

— Hát feleld azt, a mit jónak látsz, majd ha minket kérdez a vámos, mi is azt feleljük, a mit jónak látunk.

— Hm, sok pénzetek lehet nektek, mondá a kalmuk.

A kalmuk kíváncsisága nem szünt meg. Folyton visszatért a tárgyra s Monteauval gyakran beszélgetett. Monteauknak elbeszélte, hogy az asztrakháni kormányzó egyszer erővel el akarta tőle vinni egy szolgáját s miután ő nem adta oda, kozákokat küldött rá s azok a szolgát elvitték s a ménését is elhajtották s a krasznajanski főnök azon kívül, mikor panasza ment, még 50 korbácsot is veretett a nyaka közé.

Ez az elbeszélés tévra vezette Monteaut. Azt hitte, a kalmuk teljesen megbízható arra nézve, hogy neki a francziák titka feltárható legyen. Hátha megtudná könnyíteni a menekülést. Attól semmi esetre sem kell tartani, hogy az orosz hatóságoknak valami rosszakaratú jelentést tegyen. Ha pedig ő nem lesz bizalmas hozzá: oly nagy a kalmukban a kíváncsiság, hogy még e miatt határozza el magát valami bolondságra. A legrosszabb esetben is utlevélük és igazolványuk mindig megmentésükre leend.

Társaival közölvén a dolgot, azok beleegyezésével Monteau elvégre elbeszélte a kalmuknak, hogy ők francziák, hogy a felséges czár kegyelmével az Uráiból jönnek, hogy Czarciezin vagy Czárjev vidékén megtelepednek vagy pedig Tsitse-kójjába fognak menni, hogy ott a czár kegyelmét tovább is bevárják, a kalmuk megmondhatná nekik, miként jutnak legkényelmesebben Törökországba.

A kalmuk az elbeszélést komoly arccal hallgatta végig, csak a fejét hajtogatta.

— Gondoltam, gondoltam, százhuszszor gondoltam, mondá a kalmuk, van-e fegyvertek?

— Minek nekünk a fegyver? kérdezé Monteau.

— Utazónak utlevél kell, utlevél mellé sok pénz kell, sok pénz mellé jó fegyver kell, jó fegyver mellé erős szív kell; ez az igazság. Mind ezek nélkül a pókháló is utját állja az embernek — felelte a kalmuk.

De a kalmuk ettől kezdve alig állott szóba a francziákkal. Kerülte őket s hi egyikkal másikkal a szük hajóban összeütközött, kifelé fordult s nézte a partot. A francziák el nem gondolták, min tőri a fejét.

Egy este kikötött egy pusztaszigetnél s a szigetre kivitte 30 emberét. Alig hagyott a hajón négyet, ötöt. A szigetről csak pár óra mulva tértek vissza s ettől kezdve a személyzet is szóltalan és tartózkodó lett a francziák irányában.

Monteaut az is aggasztotta némileg, hogy már két hét óta utaznak s még sem érik el sem Dubovkát, a hol a kalmuk kikötni ígért, sem Czarciezt, pedig a kalmuk Szaratoiban azt mondá, hogy tíz nap mulva még szélesend esetén is oda érnek. Aztán élelmiszerük is fogyatékán volt már.

A tizenhetedik vagy tizennyolczadik napon este nyugodtan feküdtek le a francziák egymás mellé. Semmi gyanusat nem vettek észre a nap folyamában, csak annyit, hogy a kalmukok még szóltalanabbak, még bizalmatlanabbak voltak irányukban. De ők megszokták már ezt is.

Az éjszaka azonban borzasztó sorsot készített számukra.

Álmukból durva megtámadás, vadállati marczangolás ébresztette fel őket. A kalmukok a hajótulajdonos parancsára megtámadták az alvókat, kezüket összekötötték, szájukat rongyokkal betömtek, fejükre ültek s aztán kirabolták őket.

Monteauval s még három francziával, kik tán érebben aludtak s az ortvátadást előbb észrevették, kemény küzdelembe bocsátkoztak s a küzdelem hevében mind Monteaut, mind pedig három társát megölték s nyakukra és lábukra egy-egy követ kötte a folyam fenekére süllyesztették.

A hajógazda e nyomorult merényletet tervezte ki társaival s legényeivel azon pár óra alatt, melyet pár nappal ezelőtt legényeivel együtt egy pusztaszigeten töltött.

De a merényletnek a négy francia meggyilkolásával nem lett vége. A hajót egy szigethez kormányozták, ott kikötötték s még azon éjjel az életben maradt francziákat megkötözve a hajóról egyenként kihuzozták, pénzüket, felső ruhájukat és irataikat elvették s mindegyiket hátrakötött kezénél fogva egy ligetes sűrűben egy-egy bokor tövéhez kötötték. A gonosz munka végeztével gyorsan a hajóra visszamentek s ismeretlen irányban eltávoztak.

Ily borzasztó éjszakát a francziák a szentpétervári vérfürdő óta nem éltek át. Kezüik, lábuk megkötözve, szájuk a fulladásig betömve, az iszonyú küzdelem, bántalmak és véreszettség miatt halálosan kimerülve, minden segítség és minden remény nélkül az éhhalálnak és tán a farkasok támadásainak kitéve, egyetlen egy sem volt köztük, ki végleg elveszketne ne tartotta volna életét. Még azok a legszerecsesebbek valának, kik a nagy véreszettség miatt eszméletlenül vagy a szenvedett kínok alatt örvongva öntudatra nem juthattak.

Az éjszaka végtelennel tetszett. Maga Henri, ki aránylag legkevesebbet szenvedett, alig tudott az éjszaka pokoli eseményeire visszaemlékezni. Mikor a hajnal elvégre szürkülni kezdett, ő a hideg miatt dideregve magához tért. Körülnézett s látta és érezte, hogy hátán összehuzott könyökei egy fűzfa tövéhez kötve. Megkísértette a kötelet elszakítani, de a kísérlet alatt éles, metsző fájdalmat érzett karjain. De olyasmit is érzett, mint ha a kötel engedett vagy ereszkedett volna. A fájdalmat legyőzve egész testével nagyot taszított magán s szerencsére a kötel elszakadt s ő a fától elszabadulhatott. A kötel vastag hurféle fonattól állott, mely az erős hajnali harmat hatása alatt meglehetősen elázott s ezért tudta azt elszakítani.

Azonban mind keze, mind lába még összekötte maradt s szájából sem tudta a rongyot kivenni. Vergődése közben észbe jutott, hogy valószínűleg kezei is hátul hurféle fonattal vannak összekötve s ez eset' en, ha az is meg van ereszkedve, annak elszakítása valamely érdes fához dörzsölés által tán lehetséges volna. Szerencsére hozzá nem messze egy ledőlő faág mutatkozott. A fűben nagy kínosan oda hempergett, könyökeit a dőlő fára támasztá s fekvő helyzetben iszonyu erőfeszítéssel a könyökein levő

kötelet a fához dörzsölgette. A gyöngeség és erőltetés folytán már ájulás környezé, midőn elvégre a kötel elszakadt s kezei szabadok lőnek. Mégis időbe került, míg összegyőrt, elmarult kezeivel szájából a rongyokat kiszedheté s lábait is megszabadíthatá.

Elvégre lábra állhatott. A nap már rég felkelt, midőn egy közel levő tócsához botorkált s ott arcát, kezeit és lábait kimosata és megáztatá. Csak ekkor siettetett társainak mentésére.

Társai, kivált köztük nehányan, az utolsó végvonaglásban látszóttak lenni. Kinos vergődésük, hörgő lélekzetvételük, kidülledt véres szemek kétségbeesztő látványt képeztek. Henri oly sietséggel, mely tőle telhetett, boncolá és szagatá fel a kötelekeket, miután előbb mindegyiket a szájába gyömösölt csomagolt megszabadítá. Gyakran még fogai is iparkodott a kenderből, szívós kákából s hurból álló kötelekeket szétépni.

Dél lett s tán dél is elmúlt, mikorra mind a tizennygy francia lábra állhatott s arcát, száját és sebeit kimosathá. Kettő nem tudott fölkelni s a többi is a rémes éjszakának átélt szenvedései után alig bírt járnivaló erővel.

S mégis nem a testi gyöngeség látszott szomorú sorsuk legszomorubb esélyének. Ruhájuk egyetlen fehérnemű alsó ruhából állott s ez is összetépte, szagatva, rongyokban és szennyben. Sem fővegük, sem lábbelijük, sem fegyverük, sem késük, sem tűzük, sem hajlékuk, sem kenyerek. A nap egy kissé felmelegedett ugyan, de mi lesz velük, ha eső, hideg és éjszaka beáll, ha az éhség erőt vesz rajtuk, ha nem jön segítség sehonnan.

Azok, kik kevésbbé voltak kimerülve, felkeresték az utnak nyomait, melyen át a kalmukok által a sziget belsejébe huzoztattak. Az ut egy óriási szélességű folyamhoz vezetett. E folyam, mint később megtudták, a Volgának egy nagy ága, az Aktuba volt. Lehett ott egy verstnyi szélességű, egy nagy a tulsó part sekélyes szegélyét alig láthaták. Nehány kisebb hajót, bárkát, lélekvesztőt láttak ugyan, de a tulsó part mentében oly nagy távolságban, hogy hangjuk oda el nem érhetett. S aztán azt is jól tudták már, hogy az olyan vad népek, a minők e tájon lakhatnak, a nyomorultaknak segítségére nem sietnek.

Körül kellett nézniük a szárazon. Csakhamar meggyőződtek arról, hogy ők egy nem nagy terjedelmű homok zónyszigeten vannak, mely óriási fűvel s helyenként fűz, rekettye s a dombosabb részeken nyírbojrokkal van tele. Bizonyos futó indás vadszeder-félet találtak ugyan, de ennek nyári gyümölcsei már leszáradtak, őszi gyümölcsei pedig éretlenek valának. Ezenkívül semmi ehető gyümölcsöt nem találtak.

Alkonyat felé hűvösödni kezdett az idő. Éhesen, fáradtan, kimerülve, láb által borzongatva egy karókon álló kibitkának romjaira akadtak, mely azonban rég nem látott embert, mert alja is fűvel volt benőve. Oldalain szabadon járt ki és be a szellő, teteje száraz avarból állott s mellette is egy nagy nyaláb száraz avar, körröskörül embermagasságnyi gazzal benőve. Se itt, se az egész szigeten embernek semmi nyoma.

A francziák két, menni nem tudó beteg társukat ide vonsozták, a száraz avarból fekhelyet készítettek s a konyhó tetejéről leszedvén a szalmát, szorosan egymás mellé lefeküdtek s a szalmával Henri az egész kis társaságot takaró gyanánt beterítette s végül maga is melléjük feküdt. Így töltötték el az éjszakát.

Pihenésük és álmuk üdítő volt. A következő nap reggelén erősebbnek érezték magukat. De az éhség fenyegető gyöngeséggel kezdett rajtuk uralkodni. Bármí módon is, valami táplálék után kellett nézniük.

(Folyt. követik.)

Az amerikai Baradla.

Az Egyesült-Államokat nemcsak a mesés gyorsasággal épülő városok, az óriási Pacificus-vasut s más emberi alkotások tüntetik ki más államok felett: a természet is mintegy kiváló kegyében részesíti őket azáltal, hogy rendkívüli alkotásainak egész sorát itt hozta létre. A Niagara-vizesés tudvaleg a legnagyobb a világon, Kaliforniában nő a Wellingtonia nevű óriási fa, melynek nagysága az óvilág legnagyobb tornyaival vetekedik. Most legújabbán Virginia államban Luray község mellett az aggteleki Baradla-hoz sok tekintetben hasonló cseppkő-barlangot fedeztek föl, mely csodás földalatti alkotásaival több mérföldnyi messzeségre nyulik s legalább az amerikai lapok állítása szerint a legnagyobb barlang a világon.

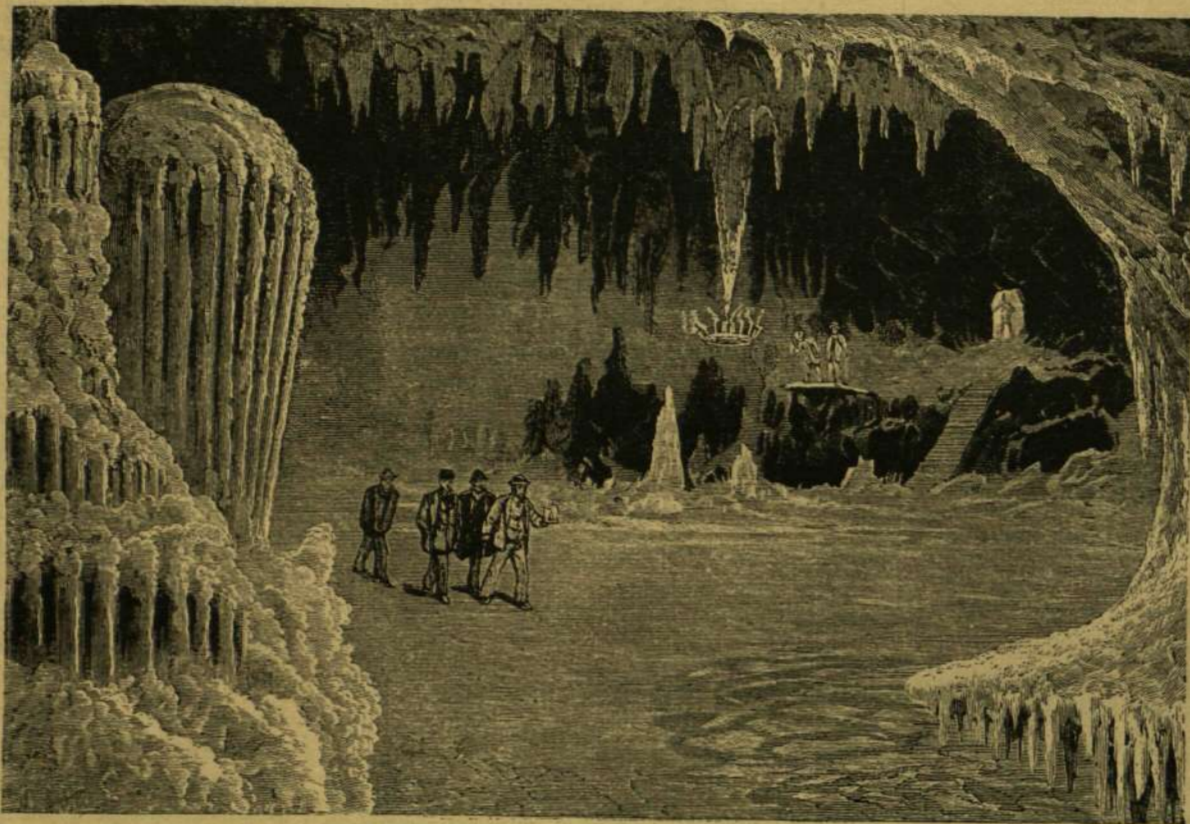
A cseppkő-barlangok kétségkívül a természet legérdekesebb alakításai közé tartoznak. Nincs egy sem közöttük, melyben ne találhatnánk egy vagy más szeszélyesen összekevert csoportot, melyet csekély fantáziával ne lehetne az emberi alkotások valamelyikéhez hasonlítani. A Luray barlangban is egész sereg csodálatos dolgot fedeztek föl. Egy helyen óriási kölepel zárja el részben a nyílást, más helyen sárkányfejekhez hasonló cseppkővek között csergedezik a kristálytiszta víz, harmadik helyen meglepő sima talajjal óriási terem tárul elénk (melyet a gyakorlati luray-i yankeek e farsangon már le is foglaltak tánc-teremnek), tovább 40 láb magas oszlop emelkedik, s oldalain mintha valami titkos írást vennénk észre, amott egy sereg sippal ellátott orgona, melynek ütése a messze távolban viszhangzik, itt egy kész dom vagy egy természet által alkotott karzat, melyről földalatti tóra lehet látni s annyi más, mit első pillanatra észrevenni is alig lehet.

Már magában a barlang bejárata is igen érdekes. Az előcsarnokba, melyet képünk mutat, mintegy 12 méter hosszú lépcsőn lehet lejutni.

Szűk s sötét üreg fogad bennünket s annak végén egy kisebb ür. De túl rajta, s az amerikaiak már is kényelmes lépcsőt készítettek ide, feltűnik az első nagy terem, mely 30 méter széles s 40 méter magas. Hatalmas cseppkő-oszlopok nyulnak fel minden oldalon, előttünk, mintha óriási vizesés fagyott volna jéggé, szeszélyes alkotású csoport hever s odalt lepelhez hasonló köoszlop zárja el részben az utat tovább. S míg ezen osz-

lopok csodás alakjaikkal s a fáklafénytől kölcsönzött ezerféle színekkel gyönyörködötő látványt nyújtanak, fejük fölött Damokles kardjaként egy-egy óriási ködarabot látunk csüngeni, mely szétzuzással fenyeget s mellettünk, mint a földalatti manó fehér kísértete, egy-egy magas oszlop emelkedik föl, melyben első pillanatra emberhez vagy állathoz némileg hasonló szörnyet látunk. A földalatti lények hazáját e kísérteties látványok s tátongó üregek őrzik. De a szép oszlopok továbbcsalnak, itt-ott leesik egy cseppkődarab s viszhangja méla zene gyanánt hangzik

A LURAYI BARLANG ÉSZAK-AMERIKÁBAN.

AZ ELŐCSARNOK.

A NAGY TEREM.

a sötét némaságban s túl rajta csodálatos tiszta vizű tó tükröz kecséget.

Egészben véve aligha van a luray-i barlangban érdekesebb részlet, mint a mi Baradlámban s ha részletesen összehasonlítanók, talán még a mi cseppkő-barlangunk állhatna előbb, ha — mi is amerikaiak lennénk. De Aggtelekhez most még járhatlan utakon kell nagy nehézséggel eljutni, barlangját a külső részekén kívül alig ismeri egy-két egyén s ki kissé tovább hatol, a legkellemtlenebb csuszálásokról s nagy fáradságnak van kitéve. Mily másként van ez Amerikában.

Képünkön látjuk a hidat, látjuk a lecsüngő cseppkőre felakasztott óriás csillárt. Pedig ez még alig ismert barlang. Fölfedeztetése után rövid idő múlva, mult év decz. 27-én már fényes bált rendeztek e helyen s reggeli 10 órától délután 4 óráig egyetlen dollár beléptidj mellett az óriási nagy helyiség a fáklák s csillárok ezreitől nappali fényüvé változtatott át s a közönség majdnem elfeledé, hogy nem egy valódi díszteremben mulat. E bált még több is követte s a luray-i barlang egyes részleteit ma már az egész világon ismerik s a barlangot egy nap többen látogatják, mint a mi Baradláncat egész éven át.

Gróf Taaffe.

Az osztrák kabinetságnak, mely az Auersperg kabinet lemondása után hetek, hónapok óta huzódott s nem egyszer volt már közel ahhoz a reménytelen állapothoz, hogy a kormány rekonstrukciójára gondolni is alig lehetett, — végre mégis csak vége szakadt s Ausztriának megint van miniszteriuma. Nem új ugyan, mindössze is csak fejelés, vagyis inkább foltozás, a mennyiben a régi miniszterium tagjaiból neveztek ki egy elnöklő minisztert s bevették új tagul gróf Taaffe Eduardot, Tirol eddigi helytartóját.

Az így kifoltozott kabinet nem az új tagtól fogja nyerni nevét, — jellegét azonban bizonyonyal ő fogja megadni. S miután az osztrák örökös tartományok alkotmányos állapota az 1867-ki kiegyezés folytán oly szoros kapcsolatban van saját alkotmányos életünkkel: nem lehet ránk nézve sem közönyös, hogy Ausztriában kinek kezében van a kormányzati hatalom, s minő elvek azok, a melyek szerint azt előreláthatólag kezelni fogja.

Taaffe gróf 1833. febr. 24-én született Prágában. Családja Ausztria és az osztrák uralkodóház szolgálatában jelentékeny szerepet vitt s szoros viszonyban élt az udvarral. A most kinevezett miniszter gyermekkorú játszó- és tanuló társa volt Ferencz Józsefnek, de a mostani uralkodónak. A főherceg és az ifjú gróf között kifejtett barátság később nagy tényező lön Ausztria történetében. Az ifjú gróf elvégezvén a bécsi egyetemen a jog- és államtudományokat, politikai

pályájára lépett s a bureaukracia lajtorjáján gyorsan haladá meg a fokozatokat, úgy hogy már 1861-ben helytartósági tanácsos s a prágai kerületi hatóság elnöke lett. Két évre rá Salzburgnak lett tartományi főnöke, 1867-ben pedig Felső-Ausztria helytartója. Ez állásban azonban alig töltött néhány hetet, midőn a Beust elnöksége alatt alakult miniszteriumba a belügyi tárczára hivatott meg, s azt meg is tartotta egész az u. n. polgárminiszterium megalakultáig.

Midőn Beust birodalmi kancellár lett, Taaffe gróf lett a miniszterelnöki helyettes s miniszter maradt akkor is, midőn herczeg Auersperg Carlos megalakította a polgárminiszteriumot, s ebben a honvédelmi tárczát vállalta el. Midőn Auersperg Carlos 1868-dik szeptember havában benyújtá lemondását: a kormányelnökség eleinte csak ideiglenesen, 1869. tavaszán pedig végleg is Taafféra bízott.

Válságos idő következett ezután Ausztriára. A nemzetiségi pártok viszálya tetőpontra hágott, a munkások között veszedelmes forrongás kezdődött s Dalmáciában kiütött a lázadás. Midőn 1869.

GRÓF TAAFFE EDUÁRD.

decz. 13-án megnyílt a reichsrath, mintegy 10,000 munkás jelent meg a képviselőház előtt, átnyújtandó fenyegető hangon irt petícióját, melyben egyesülési és gyülekezési korlátlan jogot, teljes sajtószabadságot, általános szavazást s az állandó sereg eltörlését követelték. A tömeg és a fegyveres hatalom közötti összeütközés elkerülhetlennek látszott. Taaffe, a miniszterelnök, késznek nyilatkozott egy három tagu munkásküldöttség elfogadására s a munkások kívánatainak a minisztertanács elé terjesztésére.

A polgárminiszterium kebelében az alatt mind tátongóbbá vált a belső szakadás. Taaffe, Berger és Potocki hajlandók voltak az alkotmánynak a nem-német nemzetiségek óhajtsái szerinti megváltoztatására, míg a többi miniszter az alkotmánynak változatlan fenntartását hangsúlyozta. E miatt Taaffe és társai 1870. jan. 15-én kiváltak a kabinetből, mely aztán Hasner alatt alakult újjá. De ez alig tartá magát néhány napig, — Potocki hivatott meg új kabinetalakításra s Taaffe a belügy és a honvédelem minisztere lett az új kormányban.

ZULU-KAFFEREK TÁNCZA.

De ez a kormány is megbukott s Taaffe 1871. elején Tírol helytartója lett.

Itt különös érdemeit tudják be a tiroli honvédség szervezését, mely az uralkodó elismerését is megnyerte.

Midőn az Auersperg-kabinet már a mult év folytatán tarthatatlannak bizonyult: újra meg újra fölmerült Taaffe neve, mint leendő miniszterelnöké. De a hír csak e hó elején lőn valósággá, midőn Taaffe csakugyan határozott megbízást nyert kormányalkotásra. S azonnal alkudozásba boosátkozott az alkotmánypart ama töredékeinek vezérfőfőival, melyek a képviselőház utolsó ülésében, kivált a keleti kérdés körül, a kormányt nyavaztak. De az alkudozás nem vezetett sikerre s Taaffe megbízását az uralkodó kezébe tevő le. Végül mégis sikerült egy alkotni meg az új kabinetet, hogy annak ne elnöke, hanem csak a minisztertanácsok elnöklő tagja Stremayer legyen, Taaffe pedig Lasser helyét foglalja el, mint belügyminiszter.

Taaffet e rövid életrajzi adatok után is úgy ítéltük meg, mint egy állandó mentőhorgonyt, melyet rendes körülmények között senki sem használna szivesen, de melynek az az érdeme van, hogy minden pillanatban számíthatni reá. Valami nagy vezér-eszméket nem igen különböztethet meg nála, ha csak ilyenek nem vesznek a nemzetiségekhez való szítségét, mely egy befolyásos miniszternél veszedelmessé is válhatik az 1867-ben kimondott dualismusra. Politikai jellemének fő- és alapvonása a dynasztia iránti hűség, s a régi osztrák hagyományok iránti, — az újabb alkotmányos állapotok által nem igen alterált — tisztelet.

E férfinak lőn feladata ez idő szerint hidul szolgálni a nagyobb állandóságot biztosító alkotmányos állapotokra. Hogy sorsa is az leendő, — ez majd megváltik rövid időn.

A zulu-kafferek.

A kafferek, kik közelebről ismét beszéltnek magukról, Dél-Afrikának legnevezetesebb népei közé tartoznak. A kaffer elnevezést az araboktól kapták, kik *kaafir* (hitetlen) nével jelölték mind azon afrikai népeket, melyek nem a mohammedán valláshoz tartoznak. A kafferek magukat Abautuknak nevezik, a mi *embert* jelent, s ezzel az elnevezéssel sokkal kíméletlenebbek a hozzájuk nem tartozók iránt, mint az arabok voltak a kafir elnevezéssel. A kafferek a Katalamba és Sárkány-hegy vidékén laknak Dél-Afrika keleti partvidékén és szétszórtan majdnem Zanzibarig találhatók. A dél-afrikai népektől, különösen a hottentóktól és bokoremberektől előnyösen különböznek; bizonyos értelmiség és kiváló testalkat az, mi által különböznek. Többen európai és szerencsén faj keverésének tartották őket; de ezt nem lehet alaposan támogatni. Annyi azonban kétségtelen, hogy a kafferek Afrikában magasabban laktak észak felé, s később költöztek dél felé. A kafferek is, mint egyáltalán a többi színes fajok, több törzsre oszlanak, melyek sokban különböznek egymástól, de mégis birnak közös jelleggel. A sok törzs közül különösen öt kaffer törzs válik ki, ezek az Ama-zulu, Ama-tonga, Ama-ponda, Ama-szuazi és Ama-xoza törzsek. Leghatalmasabbak és legnépesebbek az Ama-zuluk (zulu törzsbeli emberek), kiket egyszerűen zulu-kaffereknek is neveznek.

A zulu-kafferek, mint egyáltalán a többi kaffer-törzsek is, fekete arcbőrűek; színük a sötét-feketétől a halvány-kékesig mindenféle árnyalatban váltakozik; a veres-sötét szín sem éppen ritka. Hajuk gyapjas és nagy hosszúságra nő és a zuluk főkéességét képezi. Ezt különféleképen idomítják. Hosszra növelve majd szarvak alakjában csavarítják, majd félkörben kalap alakjában viselik. A hajnak különféle idomot gummi-kenőccsel adnak s azt előbb öszszeragasztva kifényesítik. A zulu-kafferek erős, izmos testű, dőlczeg emberek, testtartásuk is némi büszkeséget, méltóságot áru. Az az oryan mint a négereké a szebb fajtából, homlokuk

magas, ajkaik dudorodtak, pofacsontjuk kiálló, szemük tüzesen villognak a szemgödörben.

A zulu-kafferek független állama Natal angol gyarmattól északra terül el, s ettől a Binal s Tugela folyó által van elválasztva. A kafferek különben az angol gyarmatokban is nagy számmal laknak, ezek leginkább a szuazi törzshöz tartoznak. A natalbeli kafferek számát hivatalosan 180,000-re teszik, míg a független zuluk egy milliónál nagyobb számmal vannak.

A kafferek igen harcziás nép, ebben nőnek fel, az élteti őket és keresve keresik az alkalmat, hogy hadakozhassanak. Békés időben kalandokra járnak; be-becsapnak angol és hollandi területre s a gyarmatosok marháit elhajtják. Különben nagyon furfangos, álnok és kegyetlen természetűek. A diplomáciai cselofságokhoz értenek és kaffer főnökök már nem egyszer hozták zavarba az angol gyarmattalbi kormányzókat.

Viseletükkel hamar készen lehetünk. Az egész ruházat egy vadmacska-farkakkal és állatbőr-csapatokkal diszített bőrből áll, melylyel testüket a derékban köröskörül diszítik. A zulu királynak kiváltságos viselete egy pírduczbőr-peny, mely testéhez van csatolva. Rossz időben, ünnepeken és tánczai alkalmával vadbőrökből készült köpenyt viselnek, mint az képünkön látható. Fegyverzetük legújabb időkig a bunkós bot (kiri) és a kézi dárda (aszsegai) volt. A dárdát előbb hajtásra használták és ebben igen nagy ügyességre tettek szert. *Csáka* nevű királyuk azonban a dárdát hosszabb nyéllé látta el és szuró fegyverül alkalmazta; és által vakmerő harcsozókká tette népét; mert képzeltelen ügyességgel kezelik e fegyvert s mikor zárt sorokban vad ordítással és előre szorít: dárdákkal rohamot intéznek az ellenség ellen, oly félelmet keltenek az ellenségben, hogy a győzelem elmaradhatatlan. Ujabbban a löfegyverek kezelésében is ügyesek lettek és kellő számu löfegyverek birtokában vannak. Falvaikban (kraal) patriarchális életet élnek. Konyhóik rőzséből vannak fonyva és sárral tapaszta, alakra kitudomuk és majdnem olyanok, mint a méhkas. Egy méter magas nyílás rajta az ajtó, ablak és kémény egyaránt.

Ünnepélyeik alkalmával lakomákat adnak, melyeket rendszeren tánczezel fejeznek be. Egy-egy család körében több birkát vágnak le s meghívják a törzs tagjait és jó barátjait lakomára. Letelepednek a tűz körül, mely mellett nagy vasfazekakban a fő a birkahús és annak elkészüléseig énekléssel és mesélgetéssel töltik az időt. A férfiak és felszerűlt ifjak külön, a nők és leányok is külön főznek és esznek. Evés ideje alatt sincsenek nyugton, akkor is zaj, tréfa, sőt ének is fűszerezi a nagy étvágygyal és mohón fogyasztott ételt. Midőn az ebéd véget ért, kezdődik a táncz. Egy kis kört kerítenek el a földből és azon belül foly a táncz. Jobbjukban az aszsegait (dárdát) forgatják, baljukra dobják a karoszt (börpalástot) s így előbb lassan körben járva, éneklésért mellett kezdődik a táncz, mely alatt leginkább jobb lábukon ugrálnak, míg baljukkal mintegy az ütemet jelölik a tánczhoz. Midőn már jó ideig végeztek ez egyhangú körtánczot, a tánczolók egyike kiválik a sorból, lövést tesz a levegőbe, nagyot ugrik utána és visszamegy a sorba. Ezt a többiek is utánozzák s a körtáncz mindaddig foly, míg ezt a lövést és mintegy magántánczot mindegyik elvégzte. A nők külön körben tánczolnak, ugyszintén a leányok is, kiknek nézőik is közülök kerülnek ki, valamint a férfiak tánczainak csak férfi közönség a szemlélője.

Kormány-intézkedések az 1737—9-iki pestis idejéből Magyarországon.

III. Károly 1737-ben az orosz barátság kedvéért háborúba keveredett Törökországgal. E háboru, mint tudjuk, egyike volt a szerencsétlen török hadjáratoknak, a vezérek szinte művészek voltak az ügytelenségek egymásra halmozásában, úgy hogy a király felkiáltott: „Nincs már egy vezérem se, végkép elhagyta Jenővel a szerenese sasait!?” A hadjárat eredménye az volt, hogy mind azon területek, melyek az előbbi háboruban szerették, az egy Temesköz híján, melyet ez időben kezdték el Bánságnak nevezni, elvesztek. De a megmaradtakban is fölkereste ekkor a monarchiát a szerencsétlenség, melyért a vezéreket felelősekké tenni nem lehetett. Így szerencsétlenség volt a „fekete asszony” megjelenése Ma-

gyarországon. Legelőször a tömösi szoroson dugta be fejét s Brassó és Fogarasmegyék szenvedték első pusztításait. S nem mondhatni, hogy a kormány hanyag lett volna, különben is híressé lett az osztrák és magyar kormány ez időben az egészségügy terén szerzett érdemeiért. Alig mutatkozott a kór, máris felállított, még 1737-ben Erdély és az ország többi részei között az elválasztó vonal.

De nem soká tette meg e vonal a szolgálót. Egy márczius 27-én kelt udvari rendeletből megtudjuk, hogy már ekkor Temesvár örségében is kiütt a kór s rövid időn mindinkább elterjedt.

Nyár derekán már el volt terjedve Erdélyben s a Temesközön kívül Biharban, Békésben, Arad, Csongrád, Zaránd és Bács megyékben, Szlavóniában és a Szerémségben.

A kormány nem késlekedett az erélyes rendszabályokkal. Alig hogy Erdély ellenében fel kellett a védvonalat állítani, egészségügyi központi tanács alakítottatott Pozsonyban. Érdekes ennek összeállítása, a mult század folytatán hazánkban uralkodó szellem híu kését találjuk föl benne. Állott ugyanis ez egy főrendi elnökből, a kit, valamint két tagot a helytartó-tanács választott kebeléből (e két tagnak nemesnek kellett lenni), azután két-két a kamara és Pozsony város által küldött tagból és egy orvosból. Később a kormány megszabta, hogy a bizottság elnöke az országbíró s távollétében a primás legyen, hogy annál nagyobb tekintélyben álljon. Később minden megye részére is állítottatott föl egészségügyi bizottság, mely három-három katonatisztből és két-két megyei tisztviselőből állott, de egyéb ügyekben is joga volt intézkedni. E megyei bizottságok levelezésben állottak, mint felsőbbesgökkel, a központi egészségügyi tanácsal.

Az egészségügyi hivatal felállításával nem tartotta a kormány intézkedéseit befejezeteknek, hanem gyakorlati rendszabályok is hoztak. A legelső szükségletnek tekintették a zárvonal felállítását, mely először csak Erdélyt vágta el, de később mind közelebb jött az ország szívéhez. A zárvonalat katonaság tartotta fenn. Ilyenkor a közlekedés néhány útra szorítottatott s a zárvonalon keresztül csak néhány helyen volt szabad átjönni. E helyeken felállítottak az úgynevezett vesztglőintézetek. Mikor a ragály már majdnem az egész tisztántúli kerületet elfoglalta, ily intézetek voltak Kecskeméten, Török-Szent-Miklóson, Rakamazon (Biharban) és Csegén (Szabolesban), a felföldre menők számára Zilahon és Karikán; a Szlavóniából vagy Szerémségből jövők számára pedig nem is elégteltek a vukovári, ostrovói és vinkovei vesztglőintézeteket, hanem még Nagy-Kanisán és Szegárdon is állítottak fel egészségügyi hivatalokat, melyeknél az előbbiekből kijövők újra vizsgálat alá vettek.

A vesztglőintézetekre nézve a következő intézkedések történtek. Mindenütt volt egy fő felügyelő, néhány felügyelő és nagyszámú segéd-személyzet, továbbá egy orvos vagy legalább sebész és ezek támogatására katonaság. A megyék embereit nem találták a zárvonal körüli szolgálatra elég megbízhatóknak. A katonaságot, mely nem volt magában a vesztglőintézetben, felváltották; nem részesültek a többi ott levők ily kellemes helyzetben: onnét semmi szín alatt nem volt szabad eltávoznok, sőt egészséges vagy legalább vizsgálat alá nem vett egyénekkel sem érintkezhetek, kivéve családjak azon tagjaival, kik egészen oda telepedtek az intézetbe. Ily szolgálatokra természetesen nem mindig a legtitességesebb emberek vállalkoztak s ezért szükségessé látszott a fő felügyelőket arra figyelmeztetni, „hogy mind magukra, mind személyzetükre vigyázzanak, hogy hűtlenség és lopás ne törjék,» ezért volt, mint látni fogjuk, szigorúan tilos az, hogy akármely felügyelő egyedül menjen valamely házába azt ragálytól mentesíteni.

A vesztglőintézetnél senkit sem bocsátottak át szó nélkül. Ha valaki betegnek látszott, azt minden további kérdés nélkül visszakiülték, hasonlóképp azt, a kinek nem volt az illető polgári vagy katonai hatóságtól biztosító levele vagyis mint akkor nevezték «passzusa». Mennyi mindenre kiterjedt a «passzus». Az legjobban meglátjuk egy mintából. «N. N. ide s ide való, x. y. hivatalu vagy foglalkozásu, hord ilyen s ilyen színű saját, illetve vendégját, ily alakú, ábrázatú és ruhájú, gyalog, illetőleg kocsin ennyi s ennyi, ilyen s ilyen színű és minőségű lóval, ennyi s ily emberrel, lakhelyéről X-ről, ide s ide akar utazni. Miután minden ragályos beteg-

ségtől mentnek találtatott, megengedtetik neki az oda utazás.» A ki pedig nem lakhelyéről jött, az tartózkodási helyéről hozott bizonyítványt, melyben annak is ki kellett leve lenni, mennyi ideig volt ott. De ha valakinek semmi baja sem látszott és «passzusa» is rendben volt, azért még nem mehetett át a zárvonalon, hanem a vesztglőintézetben kellett negyvenkét napot töltenie. Ez eleinte csak azokat terhelte, a kik oly helyről jöttek, hol már kitört a betegség, később azonban nagyobb lett az óvatosság és szigorúbbak az intézkedések; ekkor már minden bejövőknek ki kellett állani, sőt «az oláhok, ráczok, örmények, csavargókat és zsidókat, mint a kik piszkos holmijokkal különösen könnyen tovább szállítják a ragályos anyagot», egyenesen vissza kellett utasítani. Különösen kiterjedt a figyelem a katonákra, kik a török ellen harcolván, szintén könnyen válhattak volna a ragály behozóivá. Ők is kötelesek voltak tehát vesztglő s minden fölösleges podgyászsukat az Alvidéken kellett hagynok.

De legnagyobb volt a baj a vesztglőintézetben, ha valamely ott vesztglőn ütött ki a betegség. Az ilyenek számára minden intézetnél lazaretek voltak felállítva, a melyekben az egészségesektől elkülönítve ápoltattak, — oda kellett tehát áthelyeztetniök s ott maradni felgyógyulásokig. Mikor pedig felgyógyultak, kitöltöttek a vesztglő hat hetet. Azonban ilyenkor az egészségeseknek is meggyült a bajuk, mert nekik is újra el kellett kezdeniök a vesztglő időt s ha valakinek ott léte alatt hárman megbetegedtek, ez eljárás háromszor ismétlődött, úgy hogy egy negyed évig is elhúzódhatott a negyvenkét nap.

Az embereknél nem kevesebb figyelemben részesültek az áruk. Első sorban kivált a barok, melyek gyakran hozták át a ragályos anyagot. Száraz terményeket, gyümölcsöket, mint a kávé, a rizst, burkolatukat (zsák, stb.) eltávolítva, három hétig kellett szellőztetni és lapátolni, de természetesen tekintettel arra, hogy eső vagy egyéb rossz idő által el ne rottassanak. Ez után tovább szállíthatók voltak, de burkolatukkal együtt csak akkor, ha az kimosható volt, különben azt el kellett égetni. Fris gyümölcsöt, mint citromot, egyenesen át lehetett szállítani. A gyapju, szőr, selyem, vászon, „harasz”, „pók-háló”, kelmék s hasonló kelméknek hat hétig kellett szellőztetniök. Bőrnek, szőrmenek hasonlóképp hat hétig. Különösen veszélyesnek találták a pénz behozatalát, miután azon nézetben valának, hogy sok kézen keresztülmenvén, magába veszi az izzadságot s az által különösen alkalmas lesz a ragályos miasmák fölvetelére. Ezért előbb ki kellett szellőztetni és sóval vagy aqua smigmacéával jól megskalálni. Olajat, balszámot, a mennyiben edényekben szállítottak, egyszerűen behozhatóknak nyilvánítottak, ha pedig tömlőben tartatának, úgy az újabb burkolattal volt felszerelendő.

A levelekre való vigyázat is egyik kiváló tárgya volt a vesztglőintézet ragálymentesítésének. A levelek fertőzöttségétől a közlekedés, különösen a folyókon való átkelést korlátozták. A legelső rendeletek egyike volt a magán réveken való közlekedés betiltása, azután nem sokára még kevesebb pontra szorítottatott a közlekedés. A Dunán Budától Péterváradig minden rév megszünttetett, kivéve a földvárát, hol nagy megszorításokkal át lehetett kelni. A Tiszán is csak négy rév engedélyeztetett Tokajtól torkolatáig, úgy mint a csegei, szolnoki, szentesi és szegedi. Minden révvel volt katonai vagy legalább megyei őrizet, hogy csak azok kelhessenek át, kiknek meg van engedve; azonkívül a megyék kötelesek voltak arra is vigyázni, hogy az eltiltott révek ne használtassanak.

A kik ragálymentes vidékről ragálymentes helyre akartak utazni, azoknak is szükségök volt hatóságok által kiállított bizonyítványra jó egészségi állapotjuk felől; minden helyen, hol átutaztak, kötelesek voltak a városi hatóságnál, illetőleg

A BÉGUM ÖTSZÁZ MILLIÓJA.

VERNE GYULA REGÉNYE.

HATODIK FEJEZET.

Egy új hajkötetel.

Idéje odahagynunk a kongresszus ülését, mely az alapítandó Frank-város tervezésére mélyedt, hogy a helyett nyomról-nyomra kövessük, legalább egyik fonalán, az utat, melyet a „Daily Telegraph” fentebb szó szerint idézett „Különfélé”-je a nagy világban tett.

Még az nap, október 29-kén, melynek reggelén az említett Különféle a Telegraphban megjelent, valamennyi esti lap utána közölte és segített széthíresztelni azt a világ minden tája felé. A többi közt a „Hull Gazette” — második hasábjában élén is ott pompázott s a Mary-Queen postagözössel még az az éjjel Rotterdamba röpi. Az „Écho néerlandais” (Németalföldi Viszhang) gondos szerkesztői híven kiollózták, s már november elején, a Cuyt és Potter nyelvekre lefordítva megjelent és november 2-kára, a gőz szárnyain a „Memorial de Brème” hasábjaira szállott át. Ott, a nélkül, hogy testében a legkisebb változás szenvedne, ismét új ruhát öltött magára s német nyelven — „Eine übergrosse Erbschaft” felirattal — mutatta be magát a világnak, nemcsak a valódi forrás megnevezése nélkül, természetesen, sőt egy kis ártatlan hazugsággal, „Brightoni saját tudósítónktól” hozzátétellel zárjelben. Egész szóról-szóra, csak a zárjelbe tett nyegleség elhagyásával, ment át november 3-kán az „Északi Ujság” című tekintélyes lap harmadik oldalának második hasábjára — s az nap este, a jénai egyetem nagy tudomány tanárának dr. Schultze tudósának a vastag inasa kezébe, a kinek kötelessége volt a lapokat minden reggel és este gazdájának beszoalgatni.

Dr. Schultze tanár, bármily magasan álljon is egy német professzor a teremtett lények létráján, első tekintetre semmi különösen feltűnő nem mutatott. Negyvenöt-negyvenhat éves, erőteljes alkatu férfi volt, kemény vállakkal, tagba szakadt; kopasz homloka körül csak néhány sárgás hajszál lengedezett; szemei halvány-zöldes kébe játszóttak, azzal a bizonytalan színű kifejezéssel, mely sohasem árulja el a gondolatot s az ember, mikor rá néz, mégis zavarba jöni érzi magát tekintete előtt. Nagy szája vastag ajkai közül két kemény fogor vigyorgott ki, mint azoké a vadállatoké, melyek soha sem bocsátják ki a prédát, ha egyszer megragadták. Mind ez együtt oly kellemetlen, sőt nyugtalanító benyomást tett a szemlélőre, a mennyire a tanár — úgy látszik — meg volt elégedve önmagával.

A zajra, melyet előszobájában matató inasa okozott, fölemelte szemét s a kandalló fölött függő falórára pillantott, mely csinjával és választékosságával erősen elütött a szoba többi, nagyon is közönséges és izléstelen burzatatól. És durva, recsegő hangon kezdte beszélni az épen belépő inasához.

— Hat óra, ötvenöt perc; a postás fél hét-kor érkezik; mi dolog, hogy te huszonöt perccel később hozod be az újságot? Ha még egyszer nem lesz pontban fél hétkor az asztalon: nyolc óraker elcsapnak.

— Parancsolja-e uram az ebédet? kérde az inas visszavonulóban.

— Mondtam, hogy hat óra, ötvenöt perc, s én hét óraker ebédelek. Tudhatod már, megtulnhatad három hét alatt, mióta szolgálomban vagy. Tud meg, hogy kitűzött órámat soha sem változtatom s parancsaimat soha sem ismétlem.

A szolgá szó nélkül távozott. A tanár pedig asztala szélére letette az újságokat a nélkül, hogy belejők pillantott volna s ismét íráshoz fogott; értekezését írta, mely az „Annalen der

Dr. Szalay József.

Physiologie" (Élettani Évkönyvek) hasábjain volt megjelenendő.

Nem követünk el hibát, ha e nevezetes értekezés címét eláruljuk:

„Mi az oka, hogy a francia nép, összesen s egyenként, folytonos és öröklött hanyatlásban van?”

Míg a tanár írását folytatta, csakugyan meglelt hét óra s az inas behozta az ebédet, mely egy nagy adag kolbászos káposztából s egy hatalmas kancsó sörből állt, s a kemenceze

szakította fel hirlapja czimszalagját, hogy elavás előtt átolvassa.

Már az álom környékezte szemeit, mikor a tanár figyelmét a Langévol név ragadta meg a rengeteg örökségre vonatkozó „Különfélé”-ben. De hiába törté, álmosággal küzdő elméjét, nem birt rájöni: mi emléket költhet föl benne ez idegen név. Nehány perczet, de sikertelenül, a gondolkodásnak szentelt, aztán elfújta gyertyáját, s — ha valaki lett volna kivülről a szobában — recsegő horkolást hallott volna.

ujságot, melyet az éjjel az ágya lábához ejtett vala le, ismét s ismét átolvasta — aztán tenyerével dörzsölte homlokát, mintha abban az eszméket, mint a villanyosságot, ez uton akarná összegyűjteni. Világos, hogy rendre-rendre egészen kiderült agyában; mert a nélkül, hogy reggeli köntösét is magára kapná, ugy a mint ágyából kiugrott, a fali órától koronázott kandallóhoz szaladt s egy — a tükör alatt függő — kis miniatűr-arczképet leakasztva a szegről, megfordítá s hátáról a rátapadt port

A Holdról.

A Merkurról.

A Vénusról.

A Marsról. (A nagyobbik csillag a középen a Föld.)

A Jupiterről. (A Napban levő pont a Föld.)

A Saturnusról. (A Föld csak a legnagyobb távessővön át volna mint kis csillag látható.)

MILYENNEK LÁTSZIK FÖLDÜNK A CSILLAGOKRÓL.

melletti sarokban szerényen álló asztalkára tette azt le. A tanár félretette tollát, hogy elköltse az ebédet, oly jó étvágygyal s valódi inyencz élvezettel, minőt ily komoly embertől várni sem lehetett volna. Azután csemetett a fekete kávéjáért, rágyújtott öblös porcellán pipájára s ismét írásához ült.

Közel volt éjjel, mikor a tanár befejezte értekezése utolsó lapját; s azonnal háló szobájába vonult, hogy jól megérdemelt nyugalomnak adja magát. Csak a mikor már ágyban feküdt,

Ámde, sajátságos lélektani tünet, melyet maga a tudós Schultze tanár oly sokszorosan vizsgált és fejtegetett már irataiban s előadásai-ban, — ez a Langévol név még álmában is üldözte. Ugyannyira, hogy mikor reggel felebredt, maga sem tudta hogyan — ismét ajkán találta a Langévol nevet.

Egyszerre — s abban a perczben, mikor óráját akarta nézni — mintha csak egy világlás világosította volna meg elméje homályát. Hirtelen mohóssággal kezébe ragadva az

és pókhálót letörölve, olvasni kezdé a mi rá volt írva.

A professzor ur nem csalódott emlékezésében. Az arczkép hátán, megsárgult — s félszázad alatt majdnem egészen elenyészett írással — ez volt olvasható:

„Therese Schultze, geborene Langévol“ (Schultzené, született Langévol Teréz).

S a tudor, még azon este vasutra ült, a leg-rövidebb uton — London felé.

(Folyt. követc.)

Munkácsy Mihály első mesteréről.

Munkácsy „Milton”-jának kiállítása alkal-mával több lap között a kitünő magyar művészre vonatkozó életrajzi adatokat, melyek között némelyik csak hibás információ alapult. Így azok, melyek Munkácsy első mesterére Szamosy Elekre vonatkoztak. A halás tanítvány már egy előbbi nyilatkozatában felszólalt amaz adatok ellen, későbbre ígervén azok helyreigazítását. Most a helyreigazító sorokkal lapunk szerkesztőjét kereste meg, melyet mi annál örömebb nyitunk meg előtte, mivel a levél nemcsak tartalmánál fogva érdekes, a mennyiben ama jeles művész ifju éveiről közöl hiteles adatokat, hanem ugy is mint egy nemesen érző szív kegyeletes nyilatkozata.

Ime Munkácsy levele:

Kedves barátom Miklós!

Az utóbbi időben többször volt alkalmam meggyőződhetni azon szívélyes, jóakaratu érdeklődésről, melylyel ugy a hazai, mint a külföldi lapok irányomban viseltetnek, s több ízben olvastam rólam szóló többé-kevésbé hiteles életrajzi adatokat. Miután azoknak majdnem mind-egyikében Szamosi Elek jelenlegi rajztanár urról Nagyváradon, nekem első mesteremről oly megjegyzések tettek, melyek jellemet és társadalmi állását teljesen hamis színben tüntetik föl: mind-annyiszor sértve éreztem magamban azon hála-érzetet, melylyel neki tartozom, s melyet íranta soha meg nem szünök táplálni. Ezen tévedések felvilágosítása végett enged meg tehát kérlek, hogy elterjedt lapokban a Szamosi és köztem fonálott, pályám kezdetét képező viszonyt néhány szóval magam elmondhassam.

1861-ben volt, hogy mint rokkant asztalos-legény egészségem helyreállítására végett Gyulán nagybátyámnál váratlanul betoppantottam, ki komoly, szigorú ember lévén, valami „Jugendstreichot“ gyanítva, majdnem rögtön visszaxpediált Aradra, honnan jöttem; másnap azonban, midőn a hideg kegyetlenül kirázott, szó sem volt többé Aradról, s szorgos ápolás alá vettem. Szerencsémre hideglelésem harmadnapos volt, s a közbeeső napokban jól érezvén magam, szabad időmet rajzolgatással tölthettem.

Szamosi akkor tájban olaszországi utjából visszatérvén, Wenkheim gróf meghívása folytán családi képeket festeni Gyulára jött. A véletlen összehozván vele, elmondtam neki egész őszintén, hogy biz én asztaloslegény vagyok, de nagyon szeretek rajzolni, s hogy míg hideglelésem tart, minden időmet a rajzolásra akarom szánni. Megmutattam neki zsenge rajzaimat; ő jól megnézte előbb azokat, azután pedig engem s végre így szólt: „Magából talán más is lehetne, mint asztalos.“ Én nem tudtam, hogy belőlem más mi lehetne? noha az asztalossághoz, mi tagadás benne, nem volt nagy kedvem. „De mi legyen más?“ kérdém. „Nem szeretne festő lenni?“ felelé Szamosi. Mit tudtam én, hogy mi az a festő, de azért csak rá mondtam, hogy szeretnék biz én, de... „No hát kísértse meg; jöjjön hozzám, mikor ideje van; nálam, az én felügyeletem alatt rajzolhat, a mennyit tetszik.“ És ugy lett, másnap beköltöztem a Szamosi atelier-jébe, hol a grófi család elkezdett arczképei függöttek. Szamosi igen szívesen fogadott s mindent megmutatott, mihez nem értettem; de azért mégis oly furesán éreztem magam, s mindig a fülemben hangzott: „Nem szeretne festő lenni?“ Ha pedig rá gondoltam, hogy én csak addig lehetek festő, míg a hideglelésem tart, akkor nagyon elkésredtem. Szerencsémre a hideglelés egy egész esztendeig tartott, mely idő alatt én, Szamosi igen értelmes és hasznos utmutatása mellett, némi haladást tettem, ugy annyira, hogy midőn egész-ségem helyre állt (mitől én titokban rettegtem) s nagybátyám intett, hogy most már dolog után is láthatnék, én félve ugyan, de Szamosi által biztatva, kirukkoltam vele, hogy hiszen én festő akarnék lenni...

„Szent ég és János! micsoda festő?“
„Hát, hát olyan, mint Szamosi ur!“
„Te boldog, hát azt gondold, hogy az csak ugy megy?“
Nem tudtam én, hogy hogy megy (ha tudtam volna, nem is mertem volna talán belevágni),

de Szamosi egy esztendő alatt ugy belém verte ezt az ideát, hogy én már egészen elfelejtettem a gyalu-padot. Az ő biztatására azután utoljára nagybátyám is engedett s azt mondta, hogy hát próbáljuk meg Isten bérével!

Mit éreztem én e pillanatban, azt leírni nem próbálom meg; de Szamosi is érezte, hogy némi felelősséget vállalt magára, midőn neki uszított a pikatúrának, ez időtől fogva még komolyabban, sőt egész szigorúan felügyelete alá vett, csakhogy fájdalom! nem sokára reá befeljezvé a gróf által megrendelt képeket, Aradra utazott, meghagyván nekem, hogy ha oda akarnék menni, nála lakhatom s mellette tovább tanulmányozhatok. Ezen szíves meghívás folytán pár hét múlva követtem is őt. Hogy mily szolgálatot tett nekem Szamosi ez által, azt megítélni tulajdonképen csak most tudom s meghálálni sohasem!

Nála lakván, közelebről megösmert, s látta, hogy bizony én a rajzon kívül sok más nem tudok, mit egy művésznek tudnia kellene, s így estenként egész éjfélig bajlódott velem, s a történelemben, irodalomban oktatott, s valóságos kolostori életre szorított. Mi tagadás benne, én néha kikívánczoltam a pajtások köze, s ha szerit tehettem, meg-megszöktem. Ilyenkor Szamosit csak azzal bekíthettem ki, ha haza hoztam valami kint, természet után rajzolt vázlatot.

Igy telt el körülbelül másfél év, s ha mondom, hogy ezen másfél év alatt meglehetősen haladást tettem, ezzel inkább Szamosinak, mint magamnak hízgeljek. Egy szép este azonban azon szomorú hírrel lepett meg, hogy Buziásra fog utazni. „Mi lesz most belőlem?“ gondoltam magamban. Hát az lett, hogy Szamosi ide is magával vitt, hol azután én is részesültem azon szívélyes vendégszeretben, melylyel Ormos Zsigmond, jelenlegi temesi főispán és nagy mű-barát, őt fogadta. Itt több olyan genre-képet rajzoltam természet után, melyekben Szamosi jó irányú tanácsai különösen nagy hasznomra voltak. Innen azután meg egy utjában kísértém el Szamosit: Beodrá-ra mentünk, hol a Karácsonyi-családot festette. Nehány hónap múlva Szamosi ismét visszatért Aradra; nekem meg azt tanácsolta, hogy most már menjek valamely akadémiára. Így váltam meg Szamositól igen jó alappal, nehéz szívvél és az ő jó atyai áldásával, melynek hatását, Istennek hála! mind ekkoráig érzem.

Előre is megköszönvén a soraimnak adott helyet, baráti kézzszorítással maradok

igaz híved

Páris, 1879. febr. 15-én.

Munkácsy Mihály.

Milyennek látszik földünk a csillagokról?

„Mintha bizony a föld bajából nem volna elég?“ fogja mondani talán az olvasó, midőn ezikünk feliratára rátekinet. „Mintha nekünk szegény földlakóknak nem lenne elég a magunk baja, azt is vizsgáljuk-e, hogyan bajlódunk mások mi velünk?“ Pedig méltó fáradozás. Talán olyan távolban, minőből a csillagok lakói tekintenek reánk, nem látni apró bajainkat, s a mi földünk ragyogó jelenség gyanánt tünik fel az ő égboltozatukon. Talán a mi földünk világítja meg éjök sötéttségét, s ragyog utjakra nemcsak a mennybolt csillagocskája gyanánt, hanem utbaigazítást is ad nekik, nem egy különben alig kimagyarázható jelenség megfejtéséhez?

Ki merne mind ezekre feleletet adni? ki merné állítani, hogy a más világok lakói — ha vannak ilyenek — olyan szervekkel vannak el-látva, mint a mieink? Mi mind ezekről mit sem tudhatunk. Lehet, hogy a hold lakóinak p. o. sokkal érzékenyebb látó szerveik vannak, mint a mieink, lehet, hogy sokkal érzékletlenebbek. Nincs semmi, a mi az ellen szólana, hogy ők közvetlenül, messzelátó esövek nélkül szemléljék a földön végbe menő eseményeket, s lehet, hogy a vézi-uteza vagy a korzó sétálói előttük ismert alakok. Sőt látásuk finomságát bizonynyal csak emeli levegőjük finomság, mely, mint kísérleteink bizonyítják, a hősugarakat nem nyeli el, hanem egészen átöbocsátja. Sőt ha ezek a hold-lakók csak annyi napokat élnek, mint körülbelül mi magunk, ismerhetik évezrede történetünket is saját tapasztalásból. A holdon t. i. 4 hétig

tart egy-egy nap, a mi tehát nálunk 60 év, az nálunk 1680, ugy hogy ott egy hatvan évet élt ember színről színré láthatta Atillát, vagy a góthok világszűzítő fejedelmét.

Nincs ok, a mely ez ellen bizonyítana. Az életnek lefolyását mi ily változtatott körülmények között meg nem határozhatjuk, s e téren szabad csapongást engedhetünk a képzeletnek. Hanem feltehetjük a kérdést másként is, tehetjük vizsgálódásunk tárgyává azt is, milyennek látná földünket a holdról vagy Venusról egy oly földi lény, kinek szervezete a mieinkkel megegyezik. És erre nézve már adhatunk valamivel határozottabb feleletet is, habár nem mindenben határozottat.

Mindenesetre legszebb tüneménynek látszik a föld a holdlakóknak. Ezek számára épen akkor ragyog a legteljesebb fényben (akkor van „föld-tölte“), mikor különben legsötétebb az éjszaka, ellenben fénye akkor fogy el (akkor van föld-fogyta), mikor a Nap épen delel. Naplemente után minden este szürkület nélkül állana ott be a teljes sötétség, ha az ég homályát a föld nem enyhitené. De csak a hold egyik felén. Tudvalevő, hogy a hold folyton csak egyik oldalát fordítja felénk, a másik oldalát mi sohasem láthatjuk, s így arról az oldalról a földet sem láthatni soha. Vannak vidékek, melyeknek lakói épen fejük fölött látják ezt az égi testet négyszer akkorának, mint minőnek mi a holdat; vannak ismét más vidékek, melyekről folyton a láthatár szélén egy magasságban látható. De a hold minden egyes pontjáról folyton ugyan azon a helyen lehet látni s nem mozog sem előre, sem hátra. A hold lakóinak egyik része földünket nem látja soha, s ha megvan bennök is a természet tüneményei iránt az érdeklődés, előbb utazást kell tenniök, hogy azokra a vidékekre eljuthassanak, a melyekről a föld látható. Elénken tudjuk képzelné a hatást, melyet ez a tünemény az ily utazókra gyakorolhat! Közelébb és közelébb jönnek a földstüte tájak felé, mig egyszerre — pirkadó hajnal előzése nélkül — előttük áll a fenséges tünemény. Egy égi test, mely szebb valamennyinél s helyét nem változtatja, mint azok! Ott áll folyton ugyanazon a helyen, biztos, el nem téveszthető iránymutató gyanánt szolgálva az éj utasának.

S ha vannak a holdlakóknak messzelátói, bizony alighanem folytonos észleléseik tárgyát képezziük. Ha csak abban a mértékben értik is a nagytítást (nem szavakkal), mint mi, akkor lesznek a földön tünemények, melyek figyelmöket ki nem kerülhetik. Alkalmasint észre fogják venni, midőn egy-egy hatalmas világító toronyban kigyul az elektrikus fény, s nem lehetetlen, hogy Chicagó égése fényes panorámát szolgáltatott nekik.

Mellékelt képünkön bemutatjuk az alakot, melyben a holdról tekintve mi földünket látni képesek lennénk. A föld abban az állapotban van feltüntetve, mikor 3/4-része van kivilágítva, s ekkor is jól megkülönböztethetők rajta a tengerek, meg a kontinensek.

Földünket azonban más égi testekről is láthatni, nemcsak a holdról. Így p. o. Merkurról is sokkal nagyobb testnek tünik az fel, mint a minőnek mi a Merkurt látjuk. Fénye innen tekintve folyton változik, egyszer meg van a Nap által világítva egész oldala, mely a Merkúr felé fordult, s egyszersmind a két égitest nagyon közel esik egyik a másikhoz, máskor messzire is esnek, s nincs is megvilágítva kellőkép. Ezek a fázisok azonban gyorsan következnék egy a másra, a mennyiben ott minden évszak csak vagy 3 hétig tart, s az egész esztendő nem hosszabb 88 napnál.

A Venus lakói körülbelül akkora csillagnak láthatják földünket, mint a mekkorának mi a Venust, a másként ugynevezett hajnali csillagot. Tehát körülbelül annyit is tudhatnak rólunk mint mi ő róluk, tudhatják, hogy nekünk is vannak tengereink és szárazföldjeink, hegyeink és völgyeink, s hogy az életnek ép oly alkalmas talajjal szolgálhat a föld, mint az ő hazájuk. Sőt megítélhetik közelítőleg természeti viszonyainkat is, tudhatják, milyen bőség uralkodik nálunk nyáron, meghatározhatják tengereink kiterjedését s képet alkothatnak maguknak hegyeink magasságáról is.

Körülbelül hasonló helyzetben lehetnek velünk szemben a Mars-lakók is. Ezek ugyan kisebbnek, különösen pedig sötétebbnek láthatják földünket a Venus-belieknél, a mennyiben rájuk

mennyiségről, melyet Földünk a Naptól kap, továbbá arról, mely a világterbe szétáramlik. Egészből, kémiai egyesülésnél kifejlő melegebb semmiképp sem tudjuk kimagyarázni a Nap melegét. Ezután érdekesen ismertette a legújabb időben fölmerült különféle elméleteket s azok azafelőt. Dr. Wartha Vince a legújabb kéziratmaszó-gépről, a hektografáról szöveget elzáró és gyors módoknál. A szakülés után választmányi ülés következett, melyen több folyó ügy elintézése után a tízkór 57 utagot jelentett be, kikkel a társulat rendes tagjainak létszáma 5042-re emelkedett. A könyvkiadó-vállalatnak jelenleg 1660 aláírója van s Reclus nagy munkáját már nyomás alá adták.

A londoni magyar egylet e hó 15-én tartotta évi közgyűlését az osztrák-magyar főkonzulátus helyiségében. Ez alkalomból egy kis füzet is jelent meg, mely az egylet múlt évi működését s az adományokat sorolja elő. A füzet angol nyelven van írva, mert a választmányban több angol tag működik, s az egylet érintkezési nyelve a nagy közönséggel csak az angol lehet.

A választmány tevékeny elnöke dr. Duka Tivadar meglepéssel sorolta föl a közgyűlés, hogy az egylet a múlt évben 441 osztrák-magyar szükködött (ebből 198 magyar) támogatott s 74-et (köztük 33 magyar) látott el utiköltséggel a hazatúrára. Az egylet 1869-től 78-ig 1800 font sterling adományban részesült. Lévy Henrik közelébb 10 fontot küldött. A királyi pár ezüst-menyegzője megünnepelésére az egylet dísz-lakomát fog rendezni április 23-án, továbbá elhatározták, hogy alkalmas helyiségről gondoskodnak, és hogy a jelenleg alakuló magyar munkások kölcsönös segély-egyletét ezen társaság erkölcsileg és ha lehet, tetteleg is támogatni fogja. A közgyűlés gróf Károlyi nagykövetet, ki az egyletet legmélegelőbb pártolásától biztosította, tisztelbeli elnöké választotta. A választmány kebléből a tisztviselői kar következőleg alakult meg: Elnök: dr. Duka Tivadar, alelnök Karpf lovag osztrák-magyar főkonzul, titkárok Ebner F. J., pénztárnok Diósy Márton; bizalmi férfi, ki a segélypénzeket osztja ki: Horn Károly G., depositárius Biedermann Miksa, s nem-magyar tanácsos: Winton őrnagy, ki született angol, a magyar egyletet évek óta támogatja anyagilag és erkölcsileg egész befolyásával.

Mint egy magán levélből értesülünk, az egylet legelső teendője most, hogy alkalmas helyiséget bérelhessen, mert az eddigi szűk és alkalmatlan, barátságatlan az összejövetelekre, s meg nem felelő a tervezett esti oktatásra, melyet a Londonba menő magyarok számára rendeznek, s ehhez szükséges pénz attól a lakomától várják, melyet április 23-án rendeznek, de számítanak magyarországi adományokra is. Az egylet e hét folyamában készült testületleg megjelenni gr. Károly Alajos nagykövetnél.

Egyház és iskola.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter hetedik jelentése a közoktatási állapotokról, az 1876/7—7/8 tanévben, egy roppant vastag (110 ívre terjedő) kötetben jelent meg. Nem ismerhetjük félre a törekvést, melylyel a miniszter, azon kötelességének, melyet az 1868. XXXVIII. t. cz. szab. reá, hogy a népoktatásügyi állapotáról éventék jelentést tegyen az országgyűléshez, eleget kíván tenni, sőt e kötelességen túl, a közép és felső iskolák ügyét és állapotát, sőt az emberbaráti és a művészeti intézeteket s intézményeket is jelentési körébe vonja s így összes közmivelődési állapotainknak lehetőleg teljes képét nyújtani igyekszik. De ha vannak az ily évi jelentéseknek előnyei, — mint pl. hogy nyomon engedni kísérni a fejlődést, s mint a miniszter is kifejezi előszavában, folyvást sarkában van az időnek, — vannak ám hátrányai is. A legfőbb, hogy nem adhat soha kellőleg feldolgozást, hanem jobbra csak nyers anyagot; és nem enged hosszabb időre való át- és visszapillantást. E hátrányok a kezünk alatti jelentésben meglátszanak. A jelentésnek, formailag legbiztosabb részét képezik a népoktatásügyi ügyről szóló első rész, mely a népoktatás (elemi, felső és polgáriak, valamint a tanítóképezdek) állapotait az 1877 évben minden oldalról, s a lehető teljességben és statisztikai összehasonlításokban tünteti fel. Ezen statisztikai összehasonlítás, a mit a többi részekben nagy mértékben nélkülözünk; míg ezekben viszont az anyag bősége, sokoldalúsága és érdekessége bir előnnyel. A közép-iskoláknál először a gymnasiumok, azután a reáliskolák állapotai van-

nak előterjesztve, és pedig az állam közvetlen igazgatása alattiaké oly részletességgel, hogy minden ily (összesen 87) gymnasiumról és a 27 reáliskoláról, történetét s jelen állapotát feltüntető világos képet nyerünk. A gymnasiumok statisztikájá csak tankerületenként van összehívva, ellenben a reáliskoláké egy táblázatba összesítve; de a mi igen sajnós, és statisztikai táblák csak is a tanulók létszámára s vallás és nemzetiiségi különbségeire, stb. terjeszkednek ki, az iskolai élet egyéb mozzanatait pedig mellőzik, holott az anyag ezeket illetőleg is készen áll az egyes iskolákról közölt jelentésekben, csak össze kellett volna statisztikailag állítani. Már a felekezeti (protestáns és görögkeleti) közép-iskolákról felelte sovány a jelentés; összesen egy statiszt. tábla, melyben az osztályok, tanárok s hallgatók száma van feltüntetve. A miniszter azonban igéri előszavában, hogy jövőre, az illető felekezeti hatóságoktól is beszerzendő a hasonló jelentéseket, az egyes iskolák állapotairól, s azt hiszi, hogy ezáltal jó szolgálatot teend közoktatási állapotaink tisztázásának. Kétségkívül. Kivált ha a jelentésekből a statisztikai átnézeteket is összehívja, a következőket is levonandja. — A felső tanintézetekről szóló része a jelentésnek, az előbbiektől ismét előt, s magában is a különböző intézetekre nézve különböző modorban van készítve. A hittani intézeteknek csak sovány statisztikája van egybeállítva, egyedül a múlt évben megnyitott rabbinseminárium keletkezéséről s szervezéséről van egy kis, egyébiránt világosan írt, vázlat adva. Szintén csak a statisztikai adatokra terjed a jogi akadémiák kimutatása, és pedig egy királyiaké, mint a felekezetié. Az egyetemekről szóló fejezet elég testes, de szintén az egyenetlenség s részben a feldolgozatlanlág hibájában szenved. A budapesti egyetemről, melyről a miniszter pár év előtt már adott volt részletes, és az egyes karok, sőt egyes tanárok működésére is kiterjedő jelentést, most csak a hallgatók számának és a megtartott előadásoknak karonkénti, — továbbá a jogi és orvosi vizsgálatok és szigorlatok kimutatásá vesztünk; míg ellenben a kolozvári egyetemről a fenállása óta öt (1872/3—6/7), és a kir. József műegyetemről az újja szervezése óta hat (1871/2—6/7) évről kimerítő jelentés szől. Nem tartjuk ugyan érdekeltenek az egyes tanárok működésének feltüntetését sem, s áll — a mit a miniszter a jelentés előszavában mond — hogy az országnak ismernie kell azokat, a kikre az ifjú nemzedék legfőbb oktatását bízta; de ily jelentésben ezt helyén valónak még sem tarthatjuk, annál inkább mert — a dolog természeténél fogva — minden tanár maga készítvén a jelentést önmagáról s működéséről, az elfogulatlan s bírálatos ugy sem lehet. Elégnek tartjuk a karok s az egyetemi tanszékekhez kötött intézetek működésének a feltüntetését. A helyett azonban itt is több statisztikai feldolgozást kívánunk. — A jelentés utolsó része az emberbaráti intézetekről (sikenémák váci, vakok pesti intézetei), a művészeti iskolákról és intézetekről (rajztanárképző és minta-rajziskola, nemzeti múzeum stb.), végre a műemlékek ügyéről szől s nem sokat, de helyes összeállítással ad elénk. — Véleményünk az egész jelentésről az, hogy bő anyagát halmazzal adja, de áttekintést csak a népoktatási részben nyújt, mely — ugy tudjuk — nem is a miniszterium, hanem az orsz. statisztikai hivatal körében készül; ellenben a többi rész a statisztikai hivatal kezének a hiányát érezteti, valamint a feldolgozás egyöntetűségét is, a mi nem is lehet másképp, ha meggondoljuk, hogy a jelentés különböző részei a miniszterium különböző osztályai-ban készülnek, egymástól függetlenül s nem szerkesztetnek és egyenlítettnek össze. Így lehetetlen jó jelentést készíteni, mely egyes részeket a többi s az egész rovására ne domborítsa ki. A jelentés készítésére külön osztály kellene 2—3 emberből álló, kik — a folyó ügyek chikameriától menten — egész évben azzal foglalkozzanak, hogy az anyagot az egyes ügyosztályokból és a statisztikai hivatalból beszerzések, összegyűjtsék s egymeműen és arányosan, feldolgozva, állítsák egybe.

Az orsz. képzőművészeti tanács újja szervezése. A közoktatásügyi miniszter az orsz. képzőművészeti tanács tagjaivá kinevezte: dr. Greguss Ágostot, dr. Henschmann Imrét, Ipolyi püspököt, Lotz Károlyt, Tárkányi Bélát, Weber Antal és tanácsjegyzőt Malaszi Hugót. A képzőművészeti társulat a tanács tag-

jaivá Barabás Miklóst, Hauszman Alajost, Huszár Adolfot, Keleti Gusztávot, Pállik Bélát és Thán Mórt választotta meg.

Évszázados jubileum. Az ungvári gör.-katholikus papnövelde e hó 11-én ünnepelt fennállásának századik évfordulóját. Ünnepe volt ez a hazafis püspöknök is, mert egyik őse, szintén Pásztyéi János volt az, ki egy század előtt, a megnyitási alkalmával misét mondott. Az egyházi szertartást követő diszeben a püspök felköszöntöt mondott a házra és a királyná.

Mi újság?

Zsedényi elhunyt a legmélyebb részvételt kelti a főváros minden körében, s a Szepességbe táviratok vitték meg a gyász híret. Zsedényi nem sokáig betegeskedett s még nem nagy ideje mult, mikor látni lehetett rendes sétéi közben, mikor mindenki utána nézett, mert a fakó alakot alig hagyta valaki megnezés nélkül, s a ki tudta, (az pedig általánosan tudva van) hogy mennyit áldoz egyházi és jótékony cselekedetekre, mosolyogva nézte azt a nagy takarékosságot, melybe az öreg ur burkolva volt: a homályos és kopott cizillint, melynek hengerdedése itt-ott már esorbákat szenvedett; a kabátot, melyet alkalmasint nem a kefe tarolt végig, mert a kefe mellőzésének jelei is észrevehetőek voltak; a szürke nadrágot, mely alól megkeskedt, s a szokatlan alakú lábtűket melyek klnai stýle emlékeztettek, és a rókafejet mutató muffot, a mit az öreg ur a nyakába akasztva hordott telenkint, s ugy dugta bele a két kezét. Jelentkező betegségét muló bajnak tekintette mindenki, mert Zsedényi edzett ember volt, ki még az utolsó nyarakon is mint szenvedélyes vadász megmászta a Tátra bérceit, s a tátra-füredi hideg források valódi hajnali nyumphája volt. Mikor betegsége rosszabbra fordult, a bánya-kerületi evangélikus szuperintendens Szeberényi Gusztáv fölhívta a lelkeseket, hogy Zsedényi fölgöygléséért közimákat tartsanak. Halála e hó 20-án reggeli fél tíz óra körül következett be, májdugulás és sárgaság folytán. Éjjel 2 órakor nagyon rosszul lett. Kérte, hogy emeljék az ágyba, azután vizet kért s több érthető nem is beszélt. Betegségénél volt az elhunyt testvére: Zsedényi Gyula nyugalmazott őrnagy, Okolicsányi Ödön, Malater Jenő, ki őt az utóbbi napokban a legnagyobb odaadással ápolta és az öreg ur komornyikja: Poputh János. Délután Görgey István közjegyző az elhunyt lakásán fölvetta a leltárt. Végrendeletet nem találtak, mert azt Zsedényi évek előtt Lőcse város levéltárában helyezte el. A temetés részleteiről még e pillanatban nem tudni bizonyost. Az elhunyt sokszor azt az óhajást nyilvánította, hogy anyja mellett akar pihenni Lőcsén, a családi sírholtban. A ravatal az evangélikusok templomában állították föl, s ott szentelik be. Halálának híre a képviselőházban az ülés előtt már elterjedt, s Ghyczy Kálmán elnök Vésztő Gábor alelnököt kérte föl, hogy a lesújtó hírt felől értesítést szerezzen. Még e biztos értesülés megérkezése előtt nyílt meg az ülés, s folytatta a ház a költségvetési vitát, de csak Nemes Nándor gróf beszélhetett, mert beszédje után az elnök Ghyczy Kálmán bejelentette a házat ért súlyos veszteséget, és kegyeletesen emlékezett meg az elhunyt érdemeiről, és főképp kiemelte hogy Zsedényi volt az első, ki pénzügyeink állami kezelésének kezdetén mindjárt figyelmeztetett annak hiányaira. A fájdalmas részvét hatása alatt ez ülés tíz percze felfüggesztetett, s mikor újra megnyílt, gr. Lónyay indítványára a tárgyalást is abba hagyták, s az ülés feloszlott. Zsedényi temetésére nézve következő intézkedések történt: Szombaton, február 22-én d. n. 2 órakor a budapesti evang. gyülekezet előjárósága a boldogult hamvait jősefféri lakásáról átszállította a Deák-téri evang. templomba, hol d. n. 3 1/2 órakor veszi kezdetét a beszentelt gyászszertartás, melynél Geduly Lajos szuperintendens tart egyházi beszédet. A boldogult hült tetemei azután Lőcsére szállítatnak s ott február 24-kén d. n. 3 órakor tétetnek örök nyugalomra.

A királyné e hó 19-én utazott el Bécsből Irlandba, számos kísérettel, tíz vagonból álló külön vonaton. A király és a trónörökös az indóházban vettek búcsut a királynétől.

Az udvar tagjai mint műkedvelők. Az ő felségük ezüstmenyegzője alkalmából rendezendő ünnepélyek legfényesebbike kétségkívül az a színházi előadás lesz, melyet április 23-án este Károly Lajos főher-

czeg palotájában tartanak. Az előképekben az udvar tagjai működnek közre, míg a néző közönség kizárólag a császári ház tagjaiból, mintegy 26 személyből fog állani. Az előadást maga Károly Lajos főherczeg rendezi. A tervrajzot elkészítésével több kiváló művész van megbízva s az allegorikus csoportokat magyarizáló költeményt egy ismert bécsi drámaíró fogja írni.

Luther végrendeletét, mely a budapesti ev. hitközség tulajdonában van, a Pulszky Ferenc elnöke alatt kiküldött bizottság valódinak és eredetinek találta; a zsolnai (1610-ből) és a rózsasági (szintén 17-ik századbéli) evangélikus zsinatok jegyzőkönyveire nézve pedig oda nyilatkozott a bizottság, hogy azok csak másolatok. Luther végrendeletére nézve ajánlatot tett Pulszky az evangélikus hitközségnek, hogy engedje át az ereklyét a múzeumnak, hol az külön e célra készült szekrényben fog elhelyeztetni. A hitközség, mely a magybecsű iratot saját levéltárában szintén külön vasszekrényben kívánja elhelyeztetni, ez ügyet a jövő évben tartandó egyetemes konvent elé terjeszti és ennek határozata fog dönteni.

Egy moszkvai magyar ember regényes élete. Moszkvában nemrég halt el egy magyar ember: Kovács Gergely, ki összes vagyonát végrendeletileg Podoczky Péter és Simon lengyel származású egyének utódaira hagyta. Hogy ki volt Kovács és mért hagyta vagyonát épen azokra, a kikre hagyta, erről nagyon regényes dolgokat ír a P. Hirlap.

Még e század elején Kovács, mint katona, több társával együtt rablóknak nézett két lengyelt, kiknél 687,000 forintot találtak, a mi az akkori ezüstpénzes világban csekély teher lehetett, noha a mostani bankos világban sem hordoz magával az utas ily tömteletlen kincsét. Elég az hozzá, hogy a mint ennyi pénzt találtak a két meggyilkoltnál, Kovács Gergely és társa meg is osztott azon. Kovács a nyert prédával — meglehet, azonnal megszőkött, vagy csak katonai szolgálatának teljesítése után — kivándorolt. Bejárta a többi közt Spanyolországot is, aztán Dixon név alatt Amerikába ment. Ugy látszik azonban, hogy lelkiismeretfurdalása sehol sem engedte nyugodni, mert megint csak visszatért Európába s Oroszországban telepedett meg. Hogy többi társai hova lettek, arról mísem tudni. Kovács Gergely halála előtt Moszkvában végrendeletet csinált, melyben életéről s vagyonszerzésének utjáról és módjáról töredelmes vallomást téve, összes vagyonát a szerencsétlenül kimult Podoczky Péter és Simon utódjainak hngymányozza, ezáltal akarván elkövetett vétékét halála óráján jóvátenni. Végrendeletében azt is elmondja, hogy ő 1786-ban Keeskeménten született. Azt, hogy Podoczkyék Lengyelországból jöttek, csak találmóra mondja, de azt bizonyosan állítja, hogy Kolozsvárra indultak. A moszkvai hatóság most megkereste a kolozsvári ügyészséget, hogy az járjon utána, nincs-e valami nyoma ottan, hogy kitől akartak Podoczkyék birtokot vásárolni, s ha igen, derítse ki, hogy hova valók voltak ezek a Podoczkyak?

Halálozások.

A nem rég elhunyt Jánosi Ferenc publicistát gyorsan követte özvegye, szül. BARNÓCZY OTTILA, a hí és gondos nő, ki annyi önfelelődéssel ápolta férjét a hosszú betegsége alatt. E hó 17-én hunyt el, 40 éves korában.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: JERZSENCÁR SZILÁRD, Ungmege egyik köztisztviselőben élt birtokosa, 68 éves korában Homokon. — FÁR IRENE, Szatmár-Németi város nyugalmazott főkapitánya, 77 éves korában Erdőden. — POYNAR SANDOR, tisztelbeli árvászeki ilnök Nagy-Váradon, 72 éves korában. — VIDORPÁLYI ANTAL uradalmi tisztartó Bihar-Diószegen 42 éves korában. — SOLTÉSZ JÓZSEF görög kath. kanonok Eperjesen 67 éves korában. — OROSZI JÓZSEF, a sió-marosi egyháznak 34 éven át buzgó lelkesé, 69 éves korában. — ÖZVEGY VÖRÖS LÁSZLÓNÉ, szül. Pajor Rebekka (Sziládi Lajos képviselő anyósa) 93 éves korában Keeskeménten. — BÁRÓ EÖTVÖS ANTONIA 68 éves korában Gyöngyösön. — ÖZV. SUHAYDA IMRÉNÉ, szül. Poroszkay Judit, egy soktagu család tisztelt agg matronája, 83 éves korában Kaposvárt.

MAYNE PETER, III. Napoleon császár ismeretes pénzügyminisztere és szenátor, elhunyt Párisban 73 éves korában.

Szerkesztői mondanivaló.

K. J. A fini szeretett igen nemes érzelme, a verset sem mondhatjuk igen rossznak, legalább a hang öszintesége meg van benne. De nagyobb közönség elő nem való, mert az irodalom s költészet magas igényeit nem elégíti ki. Küldje el anyjának a mi közvetítésünk nélkül, neki jól fog esni, ha nem nyomtatásban olvassa is.

B. D. Mi a magunk véleményét az Nyelvőr kurján-társára megmondhatjuk s örülnék, hogy az más, év nyelvészeti nézetével is találkozik. De nem levén nyelv-tudományi folyóirat, rendes irodalmi rovatainkon tul,

hosszabb s tüzetesen polemikára tért nem nyithatunk. Rendelkezhetik beklüdtől ciklével.

Spectator. Helyreigazító sorából itt fölemlítjük, hogy a trepan, jobban tripan nem „tengeri fű, hanem a Csendes-óceán nyugati részén levő szigetek körül zátonyain él, pár centiméter, sötét egy méter hosszú, 5—8 cm. kerületű, barnás, bengeredő, fekete foltok-karközött visszatánczó külsejű s a chinaiakkal esemege gyanánt nagy keletnek öröndő, a sugaras állapot rendjébe tartozó fűg (Holothuria, Bicho de Mar), s ámbár számos fajta közül a Holothuria edulist tengeri uborkának is hívják, épen ugy nem tartozik a növényekhez mint a macska fark (veronica spicata) az állatokhoz. — Lapunk különben már közelről részletesebben ismeretést és képet is tárgyolt. (L. „Tripan-halászat”, V. U., 1871 évi 34-ik szám.)

M. Saiget. A papus nem volt közzétehető (szerkesztői üzenetünk sokszor megírta s kiveszede, tárgyalmaz miatt hététeik is késnek, várva sornkra); a most küldött Szerettem... kezdetű sem íti meg a mértéket.

SAKKJÁTÉK.

1003. sz. f. Oberhánsli A.-tól (St.-Gallen-ben).

Szám.	Világos.	Sötét.
8		
7		
6		
5		
4		
3		
2		
1		

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

A 998. számú feladvány megfejtése. (Ehrenstein M.-től Budapestén.)

Világos.	Sötét.
1. Hd5—c3	Kd4—e3 (a)
2. V16—f4	Kc3—f4
3. Hd5—c3 mat.	
	a.
1. g3—g2 (b)	Kd4—e5
2. V16—e5	
3. Hd2—c4 mat.	
	b.
1. Kd4—c5 (c)	Kc5—d6
2. V16—d6	
3. Hd2—e4 mat.	
	c.
1. f4—e3	Kd4—c5
2. V16—f4	
3. Vf4—b4 mat.	

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József. Gelsen Giesinger Zsigmond. Sárospatakon Gurecz Károly. Kolozsvárról Csipkés Árpád. Budapestén Igali Swetozár, K. J. és F. H. Verőczon Nagyidai Ferenc. A pesti sajtókról.

HETI-NAPTÁR. Febr. hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Izraelita
23 V E Miklós tv.	E Ötvönöd.	11 63 Zsirhagyó	30 Rosch.
24 H Mátyás	Mátyás	12 Vaj. hét vég.	1 Ad. R.
25 K Hushagyok	Gotthárd	13 Martinján	2 Jozsáft
26 S Hamvasz sz.	Sándor püspök	14 Axentius	3
27 C Leánder	Leánder	15 Pamfil	4 Józsiás
28 P Kriszt. 5 sz. seb. Román		16 Onemiz	5 Jozse
29 S Albin püsp.	Albin	17 Elek Tódor	6 Sab. T.

Hold változásai. ☾ Első negyed 1-én 9 óra 14 percz. regg.

Tartalom.

Szöveg: Zsedényi Ede. — Költemények: Bestus ille. Nó az alkony kétes árnya... Vargha Gyulától. Mint haragos szelvény... Lukács Ödöntől. — A ki örökké büjdosott. Igaz történet. (Polyt.) Klall Eötvös Károly. — Az amerikai Barada. — Gróf Taaffe. — A zulu-kaffere. — Kormányintézkedések az 1737—9-iki pestis idejéből Magyarországon. Dr. Szalay Józseftől. — A Béguum ózsás milliója. Verne Gyula regénye. (Polyt.) — Munkácsy Mihály első mesteréről. — Milyennek látszik földünk a csillagokról? Hoitsy Páltól. — Apróságok Zsedényiről. — Levél Boszniából. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Halálozások — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: Zsedényi Ede. — A lurayi barlang Észak-Amerikában: az előcsarnok; a nagy terem. — Gróf Taaffe [Eduard]. — Zulu-kaffere táncza. — Milyennek látszik földünk a csillagokról. (6 kép.)

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-tér 6. sz.)

